Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 4 сентябрь 1975 шу. • № 106 (5177). • Мах 2 кеп.

ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЕ ПХЕ ШЕРА ПЛАН!

ШОЛЛАГIА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦ

КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахара хьакъехьа бола Центральни Комитета соцам хьаллоацаш, пятилетка чакхйоалача шера шоллагIа хьувкъам ца бойташи ханнахьси чуэцара хьинар айдаь къахьегаш ба Малгобекски района «Кавказ» колхоза ахархой.

ХьажкIашца цхьана гидуаргаш да колхозе чуэца дезаш. Укх шера 751 гектар гидуаргаш чуэца доладаьд укхаза. Цхьатарра массехк комбайн араяьннай нов. Красникова кулгалдеча кхоалагIча участке. Хьалхарча диъ дийнахьа 250 гектар гидуаргаш чуийцад. Гидуаргаш ца дойташи лоацачя ханен чуийца дахара шерра социалистически яхь йоаржаяь овсаре къахьегаш ба комбайнераш Холмин Виталий Васильевич, Бахчин Владимир Демьянович, кхыбараш. Царех хIаране дийнахьа норма 6 гектар йолча 15 гектар чуэц. Из гидуаргаш чуэцара керда технологи юкъе йоалаяьча комбайнерий боккха толам ба.

Ер шу ахархошта аьттув болаш деннадац йокъал дукха латтарах. Хьайбашта Iан Iалаю е низкъала хургдолга кхетадеча колхоза механизатораша гидуаргий цхьа чIегI, кортолгаш ца йоаеш чуяь лерхI. СК-4 яхача комбайнашца чуэц гидуаргаш. Цар чIегIаш, кортолгаш, лордаш — деррига а бункера чу хьагулъю, тIаккха тележкашца дIа а увзаш ферма кIоаганка Iочуехк.

Хьалхарча деношка даьча лоархIамех хIара гектара тIара 8 центнер генараш доал колхозе.

А. ТУГАНОВ.

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРИЙ ЯХЬ ШЕРРА ЙОАРЖАЕ

«Социалистически яхь лелаеча хана, — яхад В. И. Ленина, — шоай предприяте экономика лакхъяра къахьегамхоша чура резерваш лехаргья». Даим керда дар лахар, цхьатарра хьалаш дале а продукци дукхагIеи дикагIеи арахецара керда наькъаш лехилга хIанз къахьегамхочун оамал а хинна дIаэттад.

Сунженски района юрта къахьегамхошта к ъе социалистически яхь шерагIа йоаржаяра, цун формаши методаши эргайоахаш тоаяра боккха теркам тIабохийт района партийни, советски, профсоюзни органаша. ХьажкIаш лелаерашта юкъе из гIулакх мишта лел дувцаргда вай.

Тха районе дIадувча ялаташта юкъе хIара шера дукхагIа дIаюв хьажкIаш. Укх шера ерригача районе дIайийна хьажкIаш 5613 гектар я. царех хий дехкача лаьтташ тIа 1660 гектар йийнай. Ялата баланс лакхъяра, доакъара база чIоагIъяра, боахама экономика лакхъяра боккхача лоархIаме я из культура. Цудухьа хьажкIаш лелаяра боккха теркам тIабохийт тха районе. БIарчча бригадаш йоацаш звеньяша хьажкIаш кхеяра гIулакх дукха ха йоацаш мара юкъе доаладаьдац оаха — кхоъ-диъ шу да. ХIара шера колхозашка дукхагIа хул хьажкIаш лелаю механизированни звеньяш.

Хий дехкача лаьтташ тIа дIаюв хьажкIаш дукхагIдолча даькъе кхаь колхозе я — «Путь к коммунизму» — 600 гектар, XX партсъезда цIерагIча — 1050 гектар, Ленина цIерагIча — 500 гектар.

1973 шера «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьажкIаш лелаош 4 участок яр, хIара яр 20 гектар йолаш. Звеньевой декхар дар болх вIаштIехьбаккха, кхоачашъеча мероприятешка хьажа, шоай низаща хий дилла. Царех шин участке болх бе хьожаю техникеи юрта боахама инвентари звеньевойна ийшача цун заявках мара дIахьожаяцар. ХIаьта кхоалагIча участке деррига балхаш смена чакхъяьлча звеньевойс Л. Н. Лебеденкос дора. Цар леладеча кхашкара хьажкIий хьувкъам юкъера лаьрхIача еррригача колхозе хинначул дуккха лакхагIа хилар — 55—60 центнер. Договорни декхарашка хьежжа йир колхозацара расчет.

Ала деза, хьажкIаш лелаеш вIашагIъехка, механизированни звеньяш-м хьалха а яр, цхьабакъда ше къаьстта единица йолаш яцар, моттийта лелаеш яр. ХIаьта а цу хана а цар хьокхамаш лакхагIа хулар. ХьажкIаш лелаю механизированни звеньяш вIашагIъехка йолайир наряд йоацаш юкъюкъе аванс луш ахча телара аккордио - премиальни керда система юкъейоалайича.

Из система шерра дIайовзийтар «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньевойс Л. Н. Лебеденкос. Цо учет лелайора ше беча балха, цунга дIайодача хан, дIадодача доагора, кхы а дуккхадараштa. Вокха звено, сдельно-премиальни системах болх бора.

Эггара бехктокхамерча хана ялат дIадувш, хий дуллаш ялат чуэцаш боахамашка боккха теркам тIабохийтар социалистически яхь шерагIа йоаржаяра, цхьабакъда, из деррига а боахама чухь леладора — звеньяшта юкъе. Яхьах хьахиннар гойтара агитацеца дIадовзийтар.

ТIеххьарча шерашка дукха болх бу районни партийни организаце боахамашта карагIдаьннараш вIаши нийсдара, хьалха латта опыт дIайовзийтара.

ДIадахача шера бIаьстан юхье хьажкIаш лелаерий совещани йир «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхай тIа. Совещане дакъа лаьцар хьийхавенача Горски юрта боахама института профессора нов. Смольске. ДIайийнача хьажкIий хьалех, уж кхееш лелаеча агротехнически приемех даьча къамаьло, хьажкIаш кхееча карагIдувла керда гIулакхаш хьахезача тха района дукхача специалисташка, механизаторашка шоай балха уйла яйтар.

ХьажкIаш чу ма ийцанге цу шера юха а вIашагIтехар оаха района звеньевойш, специалисташ, боахамий кулгалхой.

Укх шера бIаьсти а иштта вIашагIкхийтта хьажкIаш дIас кийчо ярах, техника тоаярах, звеньяш вIашагIйохкарах къамаьлаш хилар.

Июль чакхбоалаш хьажкIаш лелаеча хIара участкага хьожаш семинар дIайихьар тха районе. Массанахьа чуийца даьннадацар гурахьа дийна ялат, хIаьта а хьажкIай кхашка фу хьал да хьажа дезаш дар. Семинаре хиннараштa дика пайда баьлар. Цига дакъа лоацаш бар хий дехкача лаьтташ тIа хьажкIаш кхею звеньевойш, партийни организацей секретараш, юрта боахама управлене специалисташ. Ленина цIерагIча колхоза хьажкIаш лелаеча Альмурзаев Вахи механизированни звенос лелаеча участке дар тхо. Семинаре дакъа лоацараш массехк группашта бекъа а бале участкага хьож. ГIадамах мел хьажкIа йоалл, кха цIена дий, хий кхоачам хиллал техадий хьож. Цу звено участок шин кхай тIа я. Кхай тIарча стана аьтта оагIорахьа дIаулл лакха баьццара гIадамаш дола цхьа кха. Цу тIа шозалагIа хий дуллаш латтар. Аьрда оагIорахьа уллача кхай тIа шозза хий дилла даьннадар цу хана. «Укх кхай тIа массанахьа цхьатарра дIа мича кхаьчад хий» — аьлар XX партсъезда цIерагIча колхоза звеньевойс И. Дзыгина.

— Укх кхай тIара хьувкъам ледара хургба, — аьлар В. Альмурзаева. — Дуккхача хана «условно хий дехка лаьтта» лоархIар укхох, — даьшхар цо дIахо, цудухьа массанахьа цхьатарра дIакхоачийташ кулгашца хий дилла Iалаьмата хала да. Цу кхай тIа капитальни планировка е езаргья.

— Из па йича а, харшах дуллача хиво санна боккха пайда ца бойя а догIан хьисапе хий детта мегаргдар укхаза-м, — аьлар «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньевойс Л. Н. Лебеденкос.

Дика вIаштIехьдаьккхад колхозе кулгашца хий дуллилга. ХIара звенона тIачIоагIву массехк поливальщик. ШозлагIа хий дуллилга чакхдоалаш латт Алиханов Вахас леладеча хьажкIий кхай тIа. Дуккха толашагIа я цун кхай тIара хьажкIаш. Оахам дале хьалха удобренеш яхкай цо, хьажкIаш дIаювш а яхкар удобренеш, цхьабакъда звеньевойс яхачох массанахьа дIакхаьчаяц уж. Ленина цIерагIча колхоза хьажкIаш лелаю участкаш йоккхий я, цудухьа лоацача хана массанахьа дIакхоачийташ кулгашца хий дилла хала да.

— КЗУ-0,3 яхача сангараш йоахача машинаца хий детта аттa дац, — йоах XX партсъезда цIерагIча колхоза парторганизаце секретара Е. Ф. Стоякина.

Иштта дикагIа йола методаш юкъе кхувлилга могадеш хилар тхо Ассински, XX партсъезда цIерагIча колхозашка. Цу боахамашка а белгалдаьлад кхоачамбоацараш.

Укх шера цо ший кхай тIа «ВИР-338», «Краснодарский-303», «Одесская-10» яхача фух хьажкIаш дIайийнай. Уж иштта дIаер чIоагIа пайдане да, хIана аьлча цхьа тайпа чуэццаше вожаш хьакхач. Цо торо хулийт ца бойташ хьувкъам чуэца.

ХьажкIаш чуэцилга хIанз мара дIадоладенна деце а тешшаме ала йиш я КПСС XXV съезда сийна тха района хьажкIаш лелаераша доккхий толамаш доахаргхилар.

А. БУЗОВ,
КПСС Сунженски района агитацеи пропагандаи отдела инструктор.

Кхашкара балхаш сихдаьд

ЮРТА БОАХАМА ОБЗОР

ХьатIакхаьчаб гуйрийнара хьалхара бутт—сентябрь. хIаьта колхозийи совхозийи кхашка йIовхалл атт. ХIанз юрта механизатораша цхьатарра дIахьу гуйрийнара дукха балхаш. Царех эггара керттера дар шоллагIа хьувкъам чуэцилга: гидуаргаши шекара свеклаи ханнахьеи ца йойташи чуяр. гурахьеи бIаьстан юьеи ювча кульутраштa лаьтта кийчдар да.

ШОЛЛАГIА ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА

Укх шера сентябрь хьатIакхоачаш 28 гектара тIара хьажкIаш чуийцай республика боахамашка, из чуэца езачох 10.2 процент я. Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи ялата лаьрхIа хьажкIаш 24 процент чуийцай, хьаьта Гудермесски районе — 26, Шалински—21, Шелковской—17 процент.

Республика колхозийи совхозийи хьатташка 6 эзар тонн хьажкIаш хьакхаьчай. Дика хьажкIаш кхеяьй Сунженски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Шалински районашкарча боахамаша.

ДАЬТТА ДОАККХА ФУ ЧУЭЦАШ ДА

Даьтта доаккха фу 4539 гектара тIара чуденад республика боахамаша.

Гидуаргаш чуэцар сихдаь дIахьош да Малгобекски, Гудермесски, Сунженски, Надтеречни, Шелковской районашка.

Аханел дукхагIа гидуаргаш чуденад Надтеречни района боахамашка, Шелковской района колхозаша чуденар 45 процент я. ХIара гектара тIара 10 центнерал дукхагIа гидуарган чуэц Сунженски, Урус-Мар Мартановски, Шалински районашка.

ГУРАХЬА ЮВЧА КУЛЬТУРАШТА КИЙЧО ЯР

Кастта ялат дIадув агрегаташ кхашка арайоахаргья юрта механизатораша. Укх шера шиъ эзар гектар совгIа майда дIалоацаргья ялатаи доакъараи лаьрхIа дIаювча культураша. Гурахьа ювча культураштa лаьтта кийчдар соахкарчул сихагIа лел укх шера.

Ерригача республике 149 эзар совгIа гектар аьхай укх шера, ия планагIа 74 процент хул. Хьалха латт Ачхой-Мартановски района боахамаш — 86 процент, Грозненски — 85 процент. Надтеречни — 91 процент. Цунца цхьана оахам делга ледара леларца тIехьадус Гудермесски района боахамаш — 58 процент, Шалински — 55 процент.

ЗЯБЬ ОАХИЛГА

БIаьстан юхье ювча культураштa хIацзле ерригача республике 37 эзар гектар зяба аьхай, ДIадахача шера укх хана аьха хинначуница нийсдича 10 эзар гектар дукхагIа да укх шера зяба аьха лаьтта. Республика боахамашка зябь ахара план 34 процент кхоачашъяьй. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера хьувкъама йоаггIаш йола йоакхо ю Шалински района боахамаша. Цу районе хIанзле 7460 гектар зяба аьхай, из хул планагIа 50 процент. Надтеречни района боахамаша 45 процент кхоачашъяьй зябь ахара план. Цхьабакъда Веденски, Ножай-Юртовски, Шелковской, районашка бIаьстан юхье культураш дIас лаьрхIача лаьттах пхелагIа дакъа мара аьхадац.

Дукха балхаш да юрта къахьегамхой, КПСС XXV съезда сийна даха ма-доаггIара накъадахара социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа Центральни Комитета соцама жоп луш пятилетка чакхйоала шу толамца чакхдаккхара деррига низаш тIадохийт республика юрта къахьегамхоша.

БЕРРИГА ТЕРКАМ— ДОАКЪАР IАЛАШДАРА

Iан замалахьа чусоцадергдолча хьайбашта тоамболаш доакъар Iалашдара шоай ерригa торонаш оарцагIъяьха, низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба хIанз колхозийи совхозийи кхаш, хьайбаш леладераш. Доакъар Iалашдара болх дика вIаштIехьбаьккха чакхбоаккха боахамаш кIезига дац вай республике. Масала, Урус-Мартановски районерча боахамашка план 3195 тонн йолча хIанзле 2559 тонн йол Iалашъяьй. Республике эггара дикагIа хьокхам ба из. ДIадахача цхьан кIирагIа 300 тонн йол Iалашъяьй цу районе, цул хьалхарча кIирагIа Iалашъяьчул 9 процент дукхагIа.

Йол IалашъелгIа дика вIаштIехьдаьккхад тIеххьарча хана Советски районе а. Из тайпа доакъар Iалашдара план хIанзле 68 процент кхоачашъяьй юрта боахама къахьегамхоша.

1975 шера 1 сентябрь тIакхоачаш доакъар Iалашдара план кхоачашъярах йола

СВОДКА

Районаш	Йол	Ча	Силос	Сенаж	Баьцний витаминни хьоар.
Ачхой-Мартановски	47	80	63	54	36
Урус-Мартановски	80	51	64	87	52
Веденски	51	58	83	26	—
Ножай-Юртовски	51	50	61	59	—
Советски	68	91	81	—	—
Грозненски	43	45	44	41	62
Сунженски	49	67	26	24	71
Гудермесски	67	57	54	169	58
Шалински	66	44	26	10	31
Малгобекски	36	71	49	59	66
Назрановски	50	25	59	45	45
Надтеречни	56	50	47	29	37
Наурски	44	43	38	31	109
Шелковской	66	69	39	44	60
Республике	55	53	44	45	62

НИЗ ЦА КХОБЕШ КЪАХЬЕГ

Дуккхача шерашка хьайбай продукташ яхара халкъа боахама план кхоачашъеча хьинаре дакъя лоацаш хьайоагIа Малгобекски района «Ингушский» совхоза кхоалагIча отделене Коригов Билана кулгалду ферма коллектив.

Ферма йоккхача коллективо цхьа барт болаш къахьег пятилетка чакхйоалача шера а. ЛаьгIъяьяц хьайбаш леладераша ер шу долалуш шоаш дIайолаяь балха темп. ДIабахача бархI бетта шура яккхара план тIеххоачашъяьй. Планал совгIа пхиъ тонн шура дIакхачийтай ферма коллективо приемни пункте.

ХIанз хIара дийнахьси бусси 1100—1150 килограмм шура йоаккх ферма хьайбаш леладераша. Из хул лаьрхIачул 100—150 килограмм дукхагIа.

Уж толамаш даха карагIдоал ферма болхлоша хIара беттача Iатта доагIаш дола Iунал лерттIа дIакхачийтарах, партийни организаце, специалисташа хьайбаш леладерашта хадданза новкъостал дарах, къахьегама дисциплина лерттIа лелаярах. Цу деша боккха теркам тIабохийт Назрановски юрта боахама техникум яьккхача Б. Коригова.

Хьайбаш леладерий къахьегамцара уйла совъяккхара мел эшар вIаштIехьдаьккхац: хан - ханнахьа спецбарзкъаш тел. Хьалхле леладерашта материальнии моральнии совгIаташ тел. Ер шу доладелча денз дика болх беш хьабоагIа доаркаш Евлоева Басират, Коригова Банати, Гайрбекова Азанат, кхыбараш. Царех хIаране хIанзле дуккха тIеххоачашдаьд хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара бархI бетта тIайийца социалистически декхараш. Къаьстта боккха толам баьккхаб Коригова Банате. Цо хIанзле тIеххоачашъяьй пятилетка чакхйоалача шера план.

Т. АРЧАКОВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Эльдарово — 78 яхача моттиге бурув тохаш я «Грознефть» объединене дикагIчарех лоархIаш йола Гадаев Казбека кулгалду Горагорски № 1 йолча РИТС-а чуйоагIа бурувдеттарий бригада. КПСС съезда хетаяьча социалистически яхье хьалхара моттиг цу бригадага я. Е ршу доладелча гIоне 3400 метр бурув техад коллективо. Из планагIа тоха дезаш хинначул 850 метр совгIа да. Химреагенташта, запчасташта, оасташта, электроэнергена кхомбар бахьан долаш 389 эзар сом ахча кхоаьд. Яхье котъяларах карадкара тела цIе байракхи ахчан премии еннай коллективана.

Д. ГАБАЕВ.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЯТИЛЕТКА

Алтайски край. Боккха къахьегама толам баьккхаб химически хьоаса беча Барнаульски комбината коллективо. Продукци арахецара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Из толам баккха вIаштIехьдаьннад, цун производство эргаяьккха тоаяр, къахьегама овсарле чIоагIIа лакхъяр бахьан долаш.

СУРТА ТIА: хьалха латта крутильщицаш Безгодова Татьяна, Кайдалова Татьяна, Фокина Надежда, Бондаревская Людмила. Цар ханал хьалха кхоачашъяьй шоай пхе шера заданеш.

В. САДЧИКОВА сурт.

Исторически Коталон 30 шу дизара сийна

Ткъаь итт шу дизад милитаристски Япони эша а яь котало яьккхача дийнахьа денз. Цу исторически денна хетаяь яр 2 сентябре Москве, Союзий ЦIен Колонни зале хийна столицерча къахьегамхой Московски гарнизона тIемахойи викалий торжественни собрани.

Собрани хьайийллар КПСС МГК секретара Л. И. Грекова.

Докладчика — Дальни Востокерча советски бIун Керттерча командоване штаба начальник хиннача Советски Союза Турпала эскара инарла С. П. Иванова белгалдаьккхар, исторически котало йоаккхача хана советски халкъой цун Герзашцарча Низашеи Коммунистически парте кулгалца хоадамболлаш дола дакъа лаьца хилар, кортамукъа дахара Китаеи Кореяи халкъашта интернациональни новкъостал даь хилар. Японски милитаризм йохаяро аьттув бола хьалаш хилийтар Индокитая халкъаша шоай паргIатон кортамукъалеи бахьан долаш толаме къовсам болабалаш, тIема - фашистски диктаурах мукъадаьккхар японски халкъ ше. ХIанз Японецара Советски Союза машара гIулакхаш вIаши гIойле йолча ларда тIа, дикача лоалахой уйланца дегIаух.

Гулбеннараша чIоаггIа дегаш гIоздаьнна а болаш тIакийцар КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага дохьийта моаршала письмо.

(ТАСС).

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1975 шера 3 сентябрь. № 210 г. Москва.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий прапорщикаши мичманаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий эскареи флотеи ветеранаш!

Тахан вай Даьхено белгалдоаккх милитаристски Япони эша а яь котало яьккха 30 шу дизар. Из котало йоаккхача Коммунистически парте кулгалца хоадамболлаш дола дакъа лаьцар советски халкъои цун майрача Герзашцара Низашеи, кортамукъа доврара юкъарчал доацаш интернациональни новкъостал дир Китаеи Кореяи халкъашта.

Дальни Востоке тIом беча хана эскареи флотеи тIемахоша хьахьекхар бокъонца йола советски патриотизм, къонахчал, майрал, дизаи сийленцеи кхоачашдир шоай интернациональни декхар. Советски бIуна цхьана шоай са ца кходеш моастагIчох лийтар вежарашха долча Монгольски Халкъа-Революционни эскара бIухой. Милитаристски Япони эша а яь котало йоаккхача юкъарча гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лаьцар дунеи шоллагIча тIемага гIоллачрча вай цхьоагIонхой — паччахьалкхений халкъашеи эскарашеи, азиатски мехкарашкарча къамий - кортамукъален болчама доакъашхоша.

Фашистски Германи эша а яь яьккхача коталонна тIеххьа японски милитаризм йохаяро аьттув бола хьалаш хилийтар революционнии къаман - кортамукъалени болам айбара, Азе социализма позицеш чIоагIъяра. Индокитая халкъаша шоай паргIатон кортамукъалеи бахьан долаш толаме къовсам боаржабара, вIаши гIойле хилара ларда тIеи дикача лоалахой уйланцеи хIанз вай машара гIулакхаш дегIаухача Японе халкъ ше тIема - фашистски диктатурах мукъадаьккхар.

Советски наьха къахьегамеи политическии хьинар чIоагIгIа айденнача хьалашка белгалдоакх империалистически Япони эша а яь котало яьккха ткъаь итт шу дизар. Лакхача темпашца дегIаух халкъа боахама деррига доакъош, керда мулаш даьхад Iилмо, технико, культуро, тIа-тIа лакхлу халкъа хьал-торо. Ди тIехьа шерагIа ярж ийслагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяр, КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахар духьа лела социалистически яхь.

Коммунистически партеи Советски правительстваи лерагIа чакхбоах ленински арахьара политически никъ. КПСС XXIV съездо тIайийца машара Программа кхоачашъяр, вежарашха долча социалистически мехкаша вIаши дага а дувлаш политика лелаяр бахьан долаш дунеи халкъашта юкъера кхохкам тIа-тIа дукхагIа кIаьдлу, машаре яхара принципий ларда тIа дIахо дегIаух тайп-тайпара общественни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш. Цу наькъагIа баьккха лоархIаме гIа хилар Европерча кхерамзлени цхьана леладеча гIулакхийи дешашта йола Совещани толаме чакхъялар. Советски Союзо доккха дакъа лоац Азе коллективни кхерамзлен система хьаяр духьа лоаттабеча къовсаме.

Цхьабакъда дунеи тIа хIанз а долаш да дунеи халкъашта юкъера хьал унахцIена хилийтаргахьа леста дика процессаш бухъяхара уйлаш дIа ца йоахаш дола низаш а эггара хьалха империалистически реакцеи агрессеи низаш а. Уж низаш духьала дувл дIахо машар чIоагIбара, тIема гIулакхашта ахча дукхагIа хьежалайта. паргIатои демократии бахьан долаш халкъаша лоаттабу къовсам юкъагIбаккха, машаре чахара политика хам ца байта гIерт.

Коммунистически парте, Советски правительства фе зув машареи халкъий кхерамзлени моастагIий тийша балхаш, даиза дарг мел доацар ду мехка оборонни низ хила боаттIача боараме лоаттабара.

Шоай халкъа, коммунизма гIулакха боарам боацаш чIоагIа мутIахьа бола советски тIемахой, Варшавски Договора мехкашкарча вежарашха долча эскарашца тIема доттагIал а леладеш, фе латт социализмана карагIдаьнна сийлахь-доккхий хIамаш лорадеш.

Милитаристски Япони эша а яь котало яьккха 30 шу дизар, моаршал а луш, даьхъала дувц аз эскареи флотеи личнии состава.

Из ди белгалдоаккхаш АЗ ПРИКАЗ ЛУ:

Тахан, 3 сентябре, московски ханах 21 сахьат даьлча вай Даьхен столице — город-турпал Москве, союзни республикай столицашка, турпалча городашка: Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, Новороссийске, Керче, турпалча крепосте Бресте, хIаьта иштта городашка: Чите, Хабаровске, Владивостоке, Къулбехьен Сахалине, Петропавловск - Камчатске ткъаь иттазза йоккхий топаш а кховсаш салют яла.

ЦIаккха сий ма довлда вай социалистически Даьхен паргIатои кортамукъалеи бахьан долаш даьча тIемашка лийтача турпалий!

Даьхъала хилда турпала советски халкъи цун майра Герзашцара Низаши!

Хоастам хилба Советски Союза Коммунистически партена-вай дегаш урауттадечоаи вай мел йоаха коталонаш яха вIаштIехьдоахачоаи!

СССР ОБОРОНА МИНИСТР
СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛ
А. ГРЕЧКО.

Вьетнамски лаьттан тIа цIей

ХАНОЙ, 2 сентябрь. (ТАСС спец. корр.). Малх хьалбалале дуккха хьалхагIа ДРВ столице баха бIаьш эзараш бола нахи хьашийи бе доахкаш Маркса, Ленина, Хо Ши Мина портреташ, хоза кийчдаь транспаранташ, байракхаш, зизаш а долаш бахар тахан 30 шу хьалхагIа Вьетнама Демократически Республика хьакхайкаяьча Бадинь яхача исторически майдангахьа. Майдан тIа дIаэттар вьетнамски халкъа эскара бIун деррига тайпаш. Дукха ха йоацаш хьайийллача Хо Ши Мина Мавзолея трибунашка хьалтIабоал ДРВ Президент Тон Дык Тханг, ПТВ ЦК Хьалхара секретарь Ле Зуан, ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ Къамаи собрание Массазарча комитета Председатель Чыонг Тинь, ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ Премьер - Министр Фам Ван Донг, партеи паччахьалкхени кхыбола кулгалхой.

Царца цхьана — советски партийно - правительственна делегацеиа керте латтар, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, РСФСР Министрий Совета председатель М. С. Соломенцев, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, Къулбехьен Вьетнама Республика, социалистически мехкий делегацешта, Франце, США, Итале, Японе компартей делегацешта, дуккхача паччахьалкхений правительствении делегацешта, дуккхача паччахьалкхений правительствении делегацешта керте латтараш.

Митинг хьайийллай аьнна хьакхайкалду. Гулбеннарашка йист хулаш къамаьл дир ПТВ ЦК Политбюро члена, ДРВ Премьер - Министра Фам Ван Донга.

1945 шера Вьетнаме хиннача Августовски революце лоархIам белгал а боаккхаш, Фам Ван Донга аьлар, дунеи исторе чухь духхьашха ах феодальни болча мехка, дунеи шоллагIча тIем тIа Советски Эскаро яьккхача тIех дикача коталоно хьахлийтача аьттув болча хьалех пайда а эцаш, вьетнамски халкъо Вьетнама къахьегамхой Парте кулгалца коталонца чакхъяьккхар герз кара а ийца йолаяь восстани, тIеракхессар французски колонизаторийи японски милитаристийи доал, Iаьдал ший бе а делла, хьайяр Вьетнама Демократически Республика — Къулба - Малхбоалеи Азера эггара хьалхара халкъа-демократически паччахьалкхе.

Майдан тIа дег чу южаш ек «Хо Ши Минах долча илле» оаз.

Парад тIаэцаш волча ПТВ ЦК Политбюро члена, Премьер - Министра заместителя, ДРВ къамаи оборона министра эскара инарала Во Нгуен Зиапа, Хо Ши Мина Мавзолея трибуна хьал тIа а ваьле, приказ Iодеш. Цул тIехьагIа тIема паради къахьегамхой демонстраци хилар.

М. ГЕРАСИМОВ,
А. МИНЕЕВ,
В. ПЕТРОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА

ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ХЬАГ УЧА А ДОАХАШ...

«Красный молот» завода механически цеха партийни организаце 49 коммунист ва. Бокхха ниъ ба из, нагахьа санна хьалхашка латта декхар кхоачашдара из тӀаберзабича, кхетамца вӀаштӀехьбаьккхача. Цхьабакъда, цу низо дизза кхоачашданзар цеха болх тоабар, тӀехьайнсачара хьалхаялара коллективана новкъостал дар духьа хьалхле лелае, болхлой оарцагӀбаха безаш хинна шийдекхар. Шоаш бехказа а ца боахаш цу хьакъехьа дийцар коммунисташа цеха отчетно-хоржамий собране. Партбюро секретара М. А. Огинеца доклад яьчул тӀехьагӀа шоаш къамаьлаш деш, коммунисташа белгалдаьккхар, партийни бюрос шийн гӀулакхаш чакхдоахача хана коммунистех ког гӀортолга кӀезига яь хилар, парте дукхача членашта тӀадехка партийни гӀулакхаш ца хилар, шоашта тӀадехка гӀулакхаш коммунисташа миштa кхоачашду хьожаш цар самоотчеташка ладийгӀа ца хилар. ХӀаьта цу дерригача хӀамаша Ӏоаткъам баьб парторганизаце гӀулакххашта.

Мелачарех яц цеха партийни организаци. Цун ахаш члений партийни стаж 15 шу совгӀа я. ТӀаккха а ма-хулий уж опыт йола партийцаш. ХӀаьта 5 шерага кхаччалца партийни стаж йола коммунисташ — 5 саг ва. ХӀаьта цо тешал ду, цехе кӀезига боацача хьалха латтача болхлой чотах партийни организаци йоккха ца хулаш хилара.

Партийни собране коммунисташа бала кхоачаш дувцар цех шийн паччахьалкхен планах лоархӀа ца еш хиларах. Хьалхарча ах шера продукци арахецара план 94,6 процент кхоачашъяьй. Укх шера хьалхарча ялх бетта цеха болхлоша 1109 сага-ди прогул яьй, хӀаьта уж 1,5-зза дукхагӀа хул соахка цу ханна яьчул.

НоменклатурагӀа йоагӀача тайпара мехкдаьтта промыслови оборудоване запасной оатхалаш арахецара план цехо цӀаккха а кхоачаш ца еш хиларах итташ эзараш сомаш гӀод текха дезаш хул заводо. Сов шорттига кхоач цех производства боарамга, хӀаьта из бахьан долаш оатхалаш тоъал оборудовани вӀашагӀьехкача цехашка. Отчет луча укх ерригача юкъагӀа цеха инзаца ихьаккха а технически е организационни мероприяти чакхъяьккхаяц къахьегама овсарле лакхъяра тӀаерзаяь.

Партийни бюрос тахка дезар комплексагӀа йоаца оатхалаш хьаяра бахьанаш. Цул тӀехьагӀа коммунисташта тӀадилла дезар пролеташка планировани дикагӀа яреи къахьегам дикагӀа вӀаштӀехьбаккхареи резерваш хьагучайоахилга. Цар баьча балхах хьахиннарашка бюрос лядувгӀа дезар. Цхьабакъда из даьдац. ХьалхагӀа хиннача бюро производственни сектора кулгалдеш вар цеха начальник коммунист Г. Н. Габараев. Цхьабакъда парте мугӀареча членех ког гӀортолга еш ца хилча, цар хьинарахи производственни гӀулакхаш тоадарца болча цар безамахи пайда эцаш ца хилча, производство дика айюлургъяц начальникага. Производствацa дувзаденна партийни гӀулакхаш коммунисташа дукхагӀа кхоачаш ме ду, коллектива толам боккхагӀа хургба.

Ше доклад еш цхьа дош аланзар М. А. Огинеца халкъа тӀахьожамхой хьакъехьа, хӀаьта производствера кхоачамбоацараш ма-хулла хьагучадаха дезараш-м уж ма бий. Бакъдар аьлча, белгалдаккханза даргдац, цеха халкъа тӀахьожамхоша болх эсала баь а хӀаьта партийни бюрос цар гӀулакхашта лерттӀа лостам ца тийнна а хилар.

Прогульщикаш дукха ба цехе, къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш я, шоай задаеш кхоачашъеш берригаш а бац станочникаш, кадраш сов дукха хувцалу балхара — цу дерригача хӀамаша тешал ду, коллективе хьехама болх кхоачамболаш ца беш хилара. Новкъостий суда председатела Л. Г. Силина йоах, юхамаччахьара гӀулакх доладаьд цехе: къахьегама дисциплина толхаяьраш пролета коллективе, станочникашта юккъе ца а бувцаш, цу сахьате новкъостий судага дӀачутел. Цу дерригача хӀамаша тешал ду, наха хьехам луш хало е ца а ловш, администрировани лелаелга аттагӀа хеташ хилара. Шоаш къамаьлаш деча хана К. С. Никифорова, Л. Г. Силина, Г. Н. Габараева, кхычар дийцар коммунисташа кагирхошта шефство лаца езаш, товзал Ӏомае, заводе дӀачӀоагӀбала царна новкъостал де дезаш хиларах.

Керда хержача А. В. Ситяев керте латтача партийни бюрос дукха болх бе безаргба хӀара коммуниста хьинари партийни бехктокхами лакхбяра, партийни организацена хьалхашка латта производствацa санна, иштта коммунистически кхетам баларца а дувзаденна лоархӀаме декхараш кхоачашдара.

К. СОКОЛОВ.

■

МЗТА — йӀовхала автоматика Московски завода марка. Энергетицеи металлургеи хӀаьта иштта минеральни удобренеш хьаеча заводашкеи йӀаьйхача процессашта управлении регулировании ю прибораш арахец предприяте.

ХӀанз керда конвейер болх бе йолленнай заводе, цига хӀанзле 1000 прибор вӀашагӀъеллай.

КПСС XXV съезда сийна лакхара социалистически декхараш тӀайийцад предприяте ерригача участкащеи бригадашеи.

СУРТА ТӀА: керда конвейер.

В. КУНАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 17 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«Хельсинке хиннача юкъара-европейски совещанех лаьца беседаш е» яхача рубрикаца хьаелл КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргӀанара, вурийттлагӀа номер. Цун кӀала я политдийнахьа къамаьл е беседа, политинформаци е эзачарца методически хьехамаш деш йола КПСС обкома лекторски группа кулгалхочо В. А. Губина язъяь статья.

«Яхь шерра йоаржае, бокъонца лелае» яхача рубрикана кӀала я «Социалистически яхь вӀаштӀехьйоаккхилга дӀахо а тоадарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьнна диъ шу дизарца дувзаденна «Кердача лагӀа тӀа» аьнна язъяь исторически Ӏилмай кандидата Н. Ф. Александрова статья.

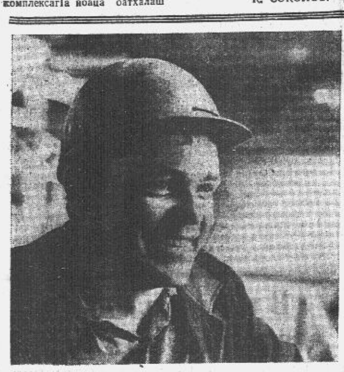
«Агитаце опытацара» яхача разделе я Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза партийни организаце агитаторий балхах дувца Ф. Иванова статья.

Укхаза иштта я Ведемски районии культура ЦӀен агитбригадах дувцаш йола материал.

«Тха консультаци» яхача рубрикана кӀала я «Единин потока теории цун реакционни чулоацами» яха исторически Ӏилмай доктора, ЧИГУ профессора Н. П. Гриценко статья.

«Агитатора блокнота тӀа» йолаш я «Оаха хьаллоац Совещане итогаш» яха КПСС Грозненски райкома инструктора Х. Толгатова материал.

Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха шерах лаьца беседаш е езача агитатораштa новкъостала кепатеха я цифрайн фактайн подборка. Цул совгӀа блокното гойтара агитаци вӀаштӀехьъяккхара материалаш а могаю.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Сийленца дӀахьо къахьегама вахта Таганрогски металлургически завода коллективо. «КПСС XXV-гӀча съезда —25 ударни декада! яхача девизах къа а хьегаш шу дӀадоладелча денз планал совгӀа 4 эзар тонн болат, 5 эзар гаргга тонн прокат, 3,5 эзар тонн гаргга турбаш арахийцай металлургаша.

Толамца кхоачашду съезда сийна тӀайийца декхараш предприяте эггара йоккхагӀа йолча № 4 йолча трубосварочни цеха коллективо. Станкосварочни агрегата болх эргабаьккха тоабара чотах кийчача продукце хӀара тонна тӀара 14 килограмм металли 5 килограмм доагори кходу металлургаша.

СУРТА ТӀА: № 4 йолча цеха турбашта цахадлаш сварка еча стана воккхагӀа вола вальцовщик В. И. Колоколенко.

В. ТУРБИНА.
ТАСС фотохроника.

КХАЛНАЬХА РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗДАГА

ВАЙ ОБЩЕСТВА БОККХА НИЗ

Социализм котъяьннача обществе экономически политически вахаре кхалсага маӀача сага нийса бокъонаш хиларал совгӀа, царех бизза пайда эцара йола кӀийле а кийчъю. Вайцига кхалсаго ше маӀача сага нийсса баьча балхах цо санна алапи эц. Иштта даш буржуазни обществе, кхыметтел экономически культурнии хьакъехьа эггара чӀоагӀагӀа дегӀадаьхкача мехкашка а. Масала, маӀача саго эначул Франце 17 процент, Швеце 24 процент, Японе 50 процентал кӀезигагӀа алаци эц ше баьча балхах кхалсаго. ХӀаьта политически хьакъехьа хӀама ца эшшаш дерригача буржуазни мехкашка кхалсага маӀача сага нийсса парламенташка депутаташ харжа бокъо еннаяле а, геттара кӀезига ба кхалнахах бола депутаташ. Цу тайппара, кхалсага политически бокъо цига формальни оттаяь я.

Советски кхалнаха хьинаре дакъа лоац паччахьалкхенна доал деча юкъе. ХӀана дукха ха йоацаш хиннача хоржамашка берригача депутатех ахаш гаргга, хӀаьта цул хьалхагӀа СССР Лакхехьарча Совете хиннача хоржамашка берригача депутатех кхоалагӀа дакъа кхалнах хержар. СССР а союзнии автономии республикай а Лакхехьарча Советашка доккхийча гӀулакхаш тӀа болаш дукха кхалнах ба.

Масала, вай республика СССР Лакхехьарча Совета депутаташ ба Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза доярка Даурбекова Зина, Урус-Мартановски района «Горец» совхова болхло Умхаджаева Малика, Грозненски химкомбината аппаратчица Черкунова Лидия Кузьминична, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Грозненски района «Юбилейный» совхоза бригадир Хусаинова ПаьтӀамат, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза бригадир Иващенко Надежда Гавриловна, кхыбараш.

Вайцига вахара цхьаккха моттиг яц кхалсаго маӀача сага нийса дакъа ца лоацаш. Берригача болх беш болча нахах промышленносте 49 процент, совхозашка, подсобни кхычеи предприятешка 44 процент, физкультураи социальни Ӏалашони организацешка 85 процент, просвещенеи культуреи 73 процент, Ӏилман учрежденешка 49 процент кхалнах ба.

Бера нана а хинна дӀаоттарах вай мехка кхалсага дӀахо а болх бара йола торо йохаш. Вайцига городе а юрта а бераш кхабара, царга хьажара, кхетам балара эша массе а тайпа паччахьалкхен берий учрежденеш я — берий яслеш, бешамаш, майдаш. ХӀаьта цу учрежденешка берашка дӀайодача расходех цар даьша-нанoша луш дар 20 процент мара дац, юхедисар паччахьалкхено луш да.

Парте боккха теркам тӀабохийт общественни кхачан учрежденеш дукхагӀа хилийтара, колхозашкеи совхозашкеи дика столовеш яхкара. ДарегӀа а дикагӀа а кийчбаь общественни кхача шортта хиларо культурнии политически хьакъехьа дегӀаахара ха дукхагӀа хулийтаргъя кхалсага, цӀагӀа цун ле дезараш аттача доахаргда. ЦӀагӀарча де дезарех мукъаяллалца йолча хана кхалсаг маӀача сагаца нийсъенна даӀотталургъяц.

Советски паччахьалкхено халданза йоакхо ю берий, цар ноаной, дезал чӀоагӀбара, доккха материальни новкъостал ду берах болча а кагий бераш долча а кхалнаха цар шоай бераш кхетадара, медицински гӀулакх дара. Цу гӀулакхашка паччахьалкхено дӀайохийта расходаш 1969 шера хинначул укх шера 30 процент дукхагӀа хургья. Кхалнаьха а 5ерий а йоакхо еш балха кӀира цхе дийнахьа хургдолаш, шин дийнахьа салоӀаргдолаш даьккхад. Из бахьан долаш ноаной дукхагӀа ха хул шоай берашка хьажа а царна кхетам бала а. Доккха новкъостал ду ноаношта школаша-интернаташа а.

Наггахьчаргара дӀанийкхача, советски наха цӀенхаштта леладу маӀача сага кхалсаг а кхалсага маӀа саг а везавалара, саг йоалаяра-маьре яхара гӀулакхаш, дезалцара гӀулакхаш. Буржуазни обществе санна рузкъа дукхакӀезиг хиларга хьежжа лелалеш дац уж хӀамаш.

Шоашта еннача бокъонех кхалнаха бизза пайда эцара хӀанз а вайцига духьаленаш ю дӀаяхача замах юхедисача вочa гӀулакхаша, къаьстта шарaӀатеи Ӏадатеи гӀулакхаш леладеча наха. Из дика белгалдаьккхад КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома X-чеи XIII-чеи пленумий решенеш тӀа. Масала, Грозне Старопромысловски районе вахача Барахоев Исраила кӀала сесаг йоллаше а йоалайир Букеева Аьсет. Ши бер хиллалца цунча ваьха а ваьха, тӀаккха бераш хьа а даьха, эккхайир из, кӀал хиннача сесагаца юха вахa хайр. Бакъда кхалнаьха совет оарцагӀъяларах бераш наьнага юха-м кхачийтар.

Дукха истий кхувлача маӀача наха дечул дикагӀа гӀулакх дац шийна кӀал сесаг йолга ховшше а маьре йодачеи бераш а дуташ дӀаухачеи кхалнаха дер а. Масала, ши бер а дита, марагара дӀаяьнна кхычунга маьре яхар Грозненски района Чечен-Ауле яха Демильханова Сацита. Шийгара алименташ дӀа мадийхха, бераш дӀадийхар цо. Из санна йолча кхалсагах берий нана я ала йиш яц. Цу тайпарча, вай заманца тарлургдоацача гӀулакхашца кънза къовсам лоаттабе беза, эггара хьалха кхалнаха шоаш а лоаттабеш. Вай общества моральни цӀенача гӀулакхашца тарлургдац уж.

Цул совгӀа, кхы цхьаькха а да. Саг йоалаяра регистраци ца еш моттигаш нийслу. Иштта вӀашагӀкхийттача маӀача сагахи кхалсагахи мари сесаги лархӀац советски законо. Кхы а вогӀа да йоалаяьча сагах шариӀато «мах» барца кхоачам баь мари сесаги шоаш лоархӀаш хилар. Уж тайпа хӀамаш дӀадаха деза вайна юкъера. Цар кхалсаг тоӀаь лоаттаю, маӀача сага нийса йола цун бокъонаш телхаю.

ДӀаяхача замах юхедисача вочa гӀулакхашта духьал лоаттабеча къовсаме доккха дакъа доацаш хила еза культура учрежденеш, кхалнаьха советаш, къаьстта юрташкара яраш.

Кхалнаьха политически сакхетам, цар культура лакхъяра тӀаберзабаь хила беза цар беш бола болх керттерча даькъе. Ма-могга дукхагӀа кхалнахя интернациональни, патриотически, атеистически кхетам луш хила декхарийла я уж. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа юкъейоалае еза керда обрядаш: комсомольски хьисапе саг йоалаяр, Советски Эскаре гӀулакх де болха кагий нах торжественни накъабахар, цига гӀулакх даь баьнна цӀабоагӀараш иштта торжественно тӀаэцар, кхыдараш.

ШерагӀа доаржаде деза цу учреденеша кхалнах производстве хьалха латтарашца, къахьегама а тӀема а ветеранашца вӀашагӀкхетача дукхагӀа юкъеознлга. Цига цар боккха интернациональнии патриотически кхетам эцаргба.

Общественни порядок, советски законаш телхадерашта, кулга бӀеха барашта, шоаш хьийга доацача къих баха гӀертарашта духьал къиза къовсам лоаттабе, цунна бахача наха, къаьстта кхалнаха политически кхетам бала, царех доакха коммунистически гӀулакхаш дегӀадоаладе декхарийла я культура учрежденеши кхалнаьха советаши.

Социалистически общества законаши моральни нормаши кхоачашъяр, дисциплина, коммунистически нравственность йолаш хилар, балха тӀа, цӀагӀа, наха юкъе вай заман эздий гӀулакхаш доахкаш хилар хӀара сага патриотически декхар да.

Коммунистически парте хургйолча XXV-ча съезда къахьегама доккхий толамаш даьха накъабахарца белгалдаккха гӀерт вай республикера кхалнах дунен халкъашта юкъера кхалсага шу.

Хь. КУРКИЕВА,
Нохч-ГӀалгӀай АСС культура Министра заместитель.

Дувцар халкъа Ӏаьдалех да

Вай масса ва а тохалой...

СОНА хетачох, чӀоагӀа дика гӀулакх да «Сердало» газето дӀадоладаьр. — Къаман оамалех, Ӏаьдалех тахане тарлуш дараш вай иразе вахар телхадеш дараш къоасталара, дикагӀдараш вахаре чӀоагӀдара, тӀехьадиса зуламедараш юкъера дӀадахара газета дешархой тӀахьехар.

ДӀаяхача къаьнача, къизача замах юхедиса зуламе гӀулакхаш цӀендаь юкъера дӀадахарца мара могаргдац нохчийни гӀалгӀайни халкъашта кхыча къамашта нийсса шоай экономика а культура а дегӀайоалае.

Царна юкъе а къаьстта доккхача зуламе да советски халкъашта юкъера доттагӀал чӀоагӀдара новкъарле еш дараш. Хала хете а тахан а цхьаболча гӀалгӀаштеи нохчаштеи юкъера дӀадаланза, цхьабараш тахан а тӀехьа вахаре чакхдаха гӀерташ да халкъа къаьнача Ӏадатехи шариӀатахи юхедиса къамашта юкъера доттагӀал хийра доаха хӀамаш.

Царех да кхыча къамах болча нахаца гаргало е мегаргъяц, из йича кераста хул яхилга, алхха шийн къам мара ца лархӀар, кхыча къамах болча нахаца хьагӀ лелаяр, иштта кхыдараш. Цар чӀоагӀа новкъарле ю советски халкъашта юкъера интернациональни доттагӀал чӀоагӀдара.

Советски наха, къаьстта Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀем тӀа дакъа лоацаш хиннарашта, дика хов интернациональни доттагӀал мел боккхача лоархӀаме да вай социалистически Даьхен вахаре. Дерригача советски халкъашта юкъе лохаргдоаца ленински интернациональни доттагӀал хилар бахьан долаш вай мохк котбаьлар фашистски гӀаьрахоел. Из доттагӀал бахьан долаш да вай мехка социализми коммунизми хьалъеш карагӀ мел даьнна дикадар. Интернациональни доттагӀали дерригача советски халкъаша вежарашха новкъостал дари бахьан долаш хьа а хиннай, дегӀа а енай Нохч-ГӀалгӀайчен экономика а культура а.

Советски мехкарча дерригача доккхийча а кагийча а къамий доттагӀал чӀоагӀагӀа ме хул беркатегӀа хургла советски наьха вахар, низ болашагӀа хургья вай социалистически Даьхе.

Со а са сесаг Валентина Петровна а тӀем тӀа хинна да. Цудухьа тхона дика довз интернациональни доттагӀал, цун низ. Дай-мохк лорабеш моастагӀчоа духьал этта цхьана цӀий Ӏодохийташ кхолладенна доттагӀал къаьстта чӀоагӀа да. Иштта да ПВО йиълагӀча дивизена чуйоагӀаш хиннача 667 зенитно-артеллерийски полке хиннача бӀухошта юкъера доттагӀал. Дог тохадолийташ, дуккхадар дагадохийташ дар коталон 30 шу дизар деэдеш дукха ха йоацаш тӀема ветераний вӀашагӀкхетар. Городе Куйбышеве дар из. Советски Союза ерригача миӀингашкара, дуккхача къамех нах бар цига. Цига дакъа лоацаш дар со а са фусамнана а. Шаккха а дицлургдац тхона из ди.

Кхето хала дац вай юрташкарча берашта хьеха баьхкача кхыча къамах болча кхалнахаца хулиганство лелаелга, кхыча къамах болча нахаца гаргалонаш на хилийта гӀертилга, иштта кхыдараш ла йиш йоацилга.

Юха а сай дезалах ала лов сона. Бокъонца интернационални ба уж. Тха цхьа йоӀ Черсий-Балкхарой республике черсечунга маьре яхай, шолагӀьяр — вай республика Надтеречни районерча нохчашка я. Дукха ха йоацаш воӀа саг йоалаьй оаха. Из а да гӀалгӀан нана эрсеи йолаш я. Цхьанна саго хӀама ала йиш йоацаш барттайна а дика а бах уж.

Дуккхача хана денз хьадоагӀаш гӀалгӀай Ӏаьдал да гаргара а бовзаш-безаш а бола нах, доттагӀий, лоалахой дика-во денача вӀаши тӀаотташ, гӀоновкъостал деш. Цу хьакъехьа цхьан оагӀорахьа нийса язлу статья тӀа: мелла дика Ӏаьдал а сов тӀех даьккхача юхмаччахьа доал, яхаш. Из тӀехдаккхара белгало газета гу дика-во нийсденнача саго массайолча миӀингашкара бӀаьш нах тӀахьехаш хиларца, цу даькъе бовзаш хилар мара кхы дӀахо гаргала боацараш а бехаш.

Сона хетачох, из тешавеш дац. Из Ӏаьдал доашхача хана газето бизза лоархӀам бац укх социалистически вахар хьалдеча шерашка вайнаьха обществе хиннача доккхийча хувцамий. Нагахьа санна хьалха дукхагӀча даькъе гаргара нах, цхьан-шин юрта бахаш хиннабале, хӀанз нах вай республика тайп-тайпарча юрташка, городашка, кхычахьа бахаши балхаш деши ба. Из хиланза даргдоацаш, тӀехь-тӀехьа интернациональни дерзаш латтача таханарча вахаро хьадаь хӀама да. Цудухьа дика-во денача саго шийн гаргара а бовзаш-безаш а бола нах тӀахьех ,миччахьа уж бахе а. ХӀаьта из харцахьа лархӀа а дагӀац аьнна хет сона.

Цу хьакъехьа терками эца деза цхьаькха а. Транспорт дегӀаярца вахар-вар аттача далар. Хьалха кӀираш даха дезаш хиннача хӀанз цхьан дийнахьа дӀа а вахе юха цӀавоагӀа саг.

Дукха ха йоацаш са виӀий саг йоагӀача бар МагӀалбикера, Наьсарера, Сунжера, Грознера, Нохчашкахьара хинна ва Ӏеш Къилбаседа-ХӀирий а Черсий-Балкхарой а республикашкара гаргара нах. ГӀалгӀай, нохчий, эрсий, хӀирий, черсий, кхыча къамех нах болаш, бокъонца интернациональни чулоацам болаш чакхдаьлар из хьоалчагӀа. Коа юккъе лаьттар доккха ловзар.

Иштта саг енача, хьоалчагӀа деча сакъердам, ловзар хила доагӀа, хӀаьта саг веннача моттиге таьзет хила доагӀа. Вай ювцача «Сердало» газета тӀа араяьннача статья тӀа нийса йоах цу хьакъехьа.

Цхьабакъда дӀаяхача замах юхедиса къаьнача гӀулакхашпара бувзам кӀезигагӀа хилийтара, таханарча вахаре дӀадехачунга диллача, сона хетачох керттера да моллен моагӀари юкъе воацаш саго шийга дена дика-во дӀадерзаделга. Из чакхдаккха гӀерта а деза вай. ТӀаккха из коммунистически оамалца хургла.

ХӀаьта дӀахо статья тӀа дувца пхьа лехар, урдош дахар, дукха истий кхувлар, низагӀ мехкарий удабар, кхелаш хувшаяр санна дола дӀаяхача замах юхедиса нийрча, къамасий доадеш дола гӀулакхаш вайца вӀалла хила йиш йолаш дац. Цу тайпара моттиг нийсъелча из магийта а дагӀац.

Лоаца аьлча, шийн овла тӀехьа цӀендаь юкъера дӀадаккха деза ца эшар. заманца товш доацар. Цу хьакъехьа со бокъонца раьза ва статья тӀа дувцачунца.

М. МАЛЬСАГОВ,
Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема ветеран.
гор. Малгобек.

ЭКОНОМИКА—КЕРТТЕРА ПОЛИТИКА

Коммунистически парти доал ду парти а хинна дӀаэттача денз, советски обществана из керте эттача денз цун теркама юкъмоттиге латт мохк экономически дегӀабоалабара проблемаш. ТӀабиззаи бокъонцеи социалистически экономика хьалъе коммунистий торо хургйола ха ярга сатувсаш хиннав В. И. Ленин. Цо тӀахьехам баьб съездехи совещанеехи «...боахама толамашка хьежа органаш, боахам хьалбе бокъонца Ӏомадала вайга йиш хулийтаргйола органаш» яра (Соч. бизза гуллам, т. 42, оагӀ. 157). Сийлахьйоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тӀехьагӀа хиннача парте ерригача съездашка промышленность, юрта боахам, Ӏилма дегӀаккхувлара, специалистий кадраш кийчъяра дешаша керттера моттиг дӀалоацар. Кхеталеш да, граждански тӀема шерашка. социалистически Дай-мохк лорабара проблемаш гӀулакхаша хьалхарча плане уттаеш хиннача ханара съездаш царна юкъе ца йоагӀилга.

Сенна кхетаде дезаш да, В. И. Ленина «эггара сакъердамегӀа йола политика» аьнна цӀи тиллача экономически проблемашта КПСС-о эггара хьалхарча аргӀаннеи сел халданзеи уйла тӀайохийташ хилар.

Цу хаттара жоп деннад ленински балхашка. Коммунистически партии Советски паччахьалкхеи хьаяьчо, марксистски положене тӀа яххача тайпара, общество дегӀайоагӀача хоадамболлаш дола дакъа кхоачадаьд экономикана. Политически Ӏаьдал къахьегамхой бе доаллача хьалашка социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабу керттера къовсам экономика сферягахьа боал. ТкъоалагӀа шераш доладеннача юххье В. И. Ленина, социализм хьалъяра планаш кийчъеш ше волча хана, уйла яьй, цивилизованни халкъий кердагӀча исторе чухь паччахьалкхенна доал деча керттердар боахама гӀулакхаш хулаш ма латт аьнна. ХӀанзалца «доал дар» яхача деша дувзаш хиннад эггара хьалха дукхагӀча даькъе е геттара политически дола гӀулакхаш. Социалистически революци котъяларцеи болхлойи ахархойи паччахьалкхе хьахиларцеи овлангара денз хувцаденнад гӀулакх. ХӀанз экономиках, социалистически производство дегӀайоалаярах хиннад политика бокъонца дола маӀан. Цу тӀа а, белгалдаьхад Ленина, производства шийн духьа хьаеши дегӀаккхувлаши яц производство. из я халкъа эшараш тӀа-тӀа дукхагӀа кхоачашдар духьа, общества берриҕа членаш шортта хьал-торо йолаш хилийтаран паргӀатта масее оагӀорахьара дегӀаккхувларан хьаеш а дегӀаккхулаш а.

«ХӀаьта массе оагӀорахьара керда дӀадехараш вайна бӀаргагуча хана, — белгалдаьккхад Ленина, — вай ях: из иштта хила деза, из я из социализм а, хӀаранена шийн хьал тоалe ловш хилча, вахара морзанех пайда эца массане а безам хилча» (Соч. бизза гуллам, т. 36, оагӀ. 501).

Аьннар хулаш йола гӀажилг лостайича хьахулаш яц социализм. Из хьалъяра дукха хинна а кӀезига хинна а йӀаьха ха еза, цу юкъа керда социалистически производственни отношенеш хьаяр духьа кӀоарга революционни процесс чакхъяьккхара.

Духхьал из бахьан долаш, Росси социалистически хургхиларах чӀоагӀа дог тийша а волаш, Ленин цунца цхьана хоадамболлаш духьала хиннав социальни процесс искусственно сихъяра. Шийн материально-технически базага хьежжа мара дегӀаухалургъяц общество. Ленин духьала хиннав экономически гӀаьметта этта яланза йола общественни формаш дӀакхайкаяра. Социализмо керттера лерхӀар — къахьегамхой вахара боарам халданза лакхбелга, хьийхад Ленина, кхоачашдулургдац общественни производство дегӀаахарен эргаювлаш тоаялареи ларда тӀа къахьегама овсарле халданза лакхлуча хьалашка мара.

СССР-е бокъонца чӀоагӀ а енна дӀаэттай социалистически производственни отношенеш. Ткъаь иттлагӀа шераш юкъехкаьчачул тӀехьагӀа денз Советски мехка бокъонца доал де дӀайолаеннай социалистически экономика. Хьалхарча шин пятилетке (1928—1937 шш). халкъа боахам дегӀабоалабара планаш толаме кхоачашъяро индустриально дукхагӀа дегӀаьяккхача паччахьалкхенашта юкъе йихьар Советски Союз. Лакхлора халкъа хьал-торо а. 1940 шера пхеззза совгӀа дукхагӀа хилар СССР къаман доход 1913 шерарчул.

Цхьабакъда цу ханарча материально-технически базои хӀаьта иштта дунен халкъашта юкъерча хьалои йиш хилийтацар къахьегамхошта эшаш хинна дуккха хӀамаш дизза кхоачашде. Советски мохк капиталистически гома юкъе а шийн доазонех пӀелгаш ца Ӏеттийтилга Ӏалашдари нагахьа санна тоханза ца воале къахьегамхошта карагӀдаьнкараштa тӀакхайда моллагӀа агрессор юхатохари духьа дукха низаш оарцагӀдаха дезаш а бар. Шоашта эшараш кӀезигагӀа дӀадеханза ца боалача кхоачабора советски нах экономически оборонии потенциал сихагӀа хьае езаш хилаpo.

Фашистски Германена духьаларча тӀемои (1941—1945) цунах даьннача зуламашеи геттара кӀезигйир халкъа эшараш кхоачашдара торонаш. Цу тӀемо ткъо миллион советски нах боабир, фашистски бӀу чубенна шерра областаш Ӏошаьр а йир, йоха а йир. Уж юхаметтаоттаяра дукха низаш эшар.

Общественни производствои къаман доходи алсамъювлара темпаш лакхъяларо укх тӀехьарча шерашка къахьегамхоша дӀадехараш кхоачашдара наьха санна шеръяьй Советски паччахьалкхен база. Цо Коммунистически партега йиш хилийтар СССР халкъа боахам дегӀабоалабара нийслагӀча пхе шера плана керттера декхар а лоархӀаш советски халкъа вахара материальнии культурнии боарам дикка айбелга оттаде.

ХӀанз Советски паччахьалкхено къаман доходах ши дакъа совгӀа потребленега дохийт, сихагӀча темпашца дегӀакхувл «Б» группа производство, дукхагӀа хьалду чуӀе цӀенош, шеръю торговли, гӀулакхаш дара сфера.

НийслагӀча пятилетка диъ шера болхлойи гӀулакхерча наьхеи бетта юкъера алапи 15 процент совгӀа дукхагӀа хиннад, хӀаьта колхозхой къахьегамах тела мах — 22 процент совгӀа. Реальни доходаш бахача наьха хӀара сага сих лаьрхӀача 4 шера 19 процент. лакхъеннай. Цу юкъа кердача квартирашкеи цӀеношкеи ваха чухайнав 45 миллион, вешта аьлча, хӀара ялхлагӀвар хӀана вац аьнна вола советски саг. Дуккха а дукхагӀа арахец халкъа эша товараш, тоаеннай цар ассортимент, шеръеннай товарооборот. Нагахьа санна сомашца лаьрхӀача, виъ сагах латтача юкъерча дезало 575 сома маьха товараш дукхагӀа ийду диъ шу хьалхагӀа ийдеш хинначул.

Общественни производство дегӀаккхувларен эргайоахаш тоярен ларда тӀа къахьегамхой хьал-торо халданза лакхъяра тӀаберзабаьча наькъо белгалъяьккхар нийслагӀча пятилеткера меттел йӀаьхагӀча ханара а Советски паччахьалкхен экономически политика. ХӀанз халкъа боахам дегӀабоалабара иттлагӀча пятилетка плани (1976—1980 шш.) 1990 шерага кхаччалца йола перспективни плани кийчъеш я плановни органаш. Шеко яц наха эша материальнии культурнии хӀамаш диззагӀа кхоачашданза дарг ца хилар цар теркалдергдолга.

Коммунизма материально-технически база хьаеча доахача толамаша коммунистически социальни отношенеш хьахилара хоадамболлаш йола влияни ергхиларах. Духхьал укхаза доалл лоархӀамегӀара проблемаш кхоачашъярга, классаши социальни группаша гаргаяхарга, хӀаьта цул тӀехьагӀа социальни цхьан тайпара общество хьаярга а, городаи юртаи юкъера, физически хьаькъалцеи беча балха юкъера дикка йоккхий башхалонаш дӀаяхарга вугаргвола дӀоагӀа «Партенеи Советски паччахьалкхеннеи Ленина хьалххагӀе а хьаяьххача тайпара, — аьлар Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезде, — экономика — из я керттера политика, советски общество коммунизмага дӀахьалхашкахьа ухилга вай социалистически держава дунен халкъашта юкъера позицеш чӀоагӀлулгеи хоадамболлаш долча даькъе цо доахача толамех тийша хургдолаш йола политика».

Духхьал цу гӀулакхах кхетаде дезаш да Коммунистически парте политика дерригача халкъо хьаллоацаш хилар. Советски наха шоай дулхах-цӀе дола гӀулакх санна лоархӀ парте планаш, хьинареча къахьегамца кхоачашъю уж. Промышленноста, юрта боахама, Ӏилма, культура, просвещене болхлошеи кагирхошеи ма-могга лакхъю производства эффективность, шоай де йиш йолаш мел дола хӀама ду продукци дикагӀа, дукхагӀа, дӀадодар кӀезигагӀа долаш арахецара. Иштта практически гӀулакхаш, материальни низ а хиле дӀаотт КПСС экономически политика.

Иван СЛОБОДЯНЮК,
исторически Ӏилмай доктор.
(АПН).

СовгIаташ даькъала хилда шун!

Планови заданеши социалистически дехкараши кхоачашдеча эггара лакхагIа хьожхамаш долаш къахьегарах СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СССР орденаши медалаши еннай СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста предприятейн организацейн, бахача наха бытови гIулакх дара, жилищно-коммунальни боахама, СССР торговле Министерства, хьупи хьу чакхйоахачен промышленноста Министерства, СССР Министрий Советерча микробиологически промышленноста Керттерча управлене производственни участкай мастерашта.

Цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

Къахьегама ЦIеча Байракха орден:

Понамарев Александр Васильевича — СССР-а 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината воаккхагIволча мастера.

«ЗНАК ПОЧЕТА» яха орден:

Евмурзаев Iарбепа — «Чечингбыттехника» производственни объединене мастера.

«III СТЕПЕНА КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН» орден:

Балыкин Петр Николаевича — А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода мастера.

Карпенко Нина Пантелеевнана — банно-прачечни боахама Грозненски производственни треста мастера.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» яха медаль

Глушкова Лидия Ивановнана — Бахача наха бытовой гIулакх деча Гудермесски комбината мастера.

Мурашева Мария Ивановнана — Грозненски ацетонови завода мастера.

Росламбеков Анатолий Ивановича — газови боахама эксплуатаци яра Грозненски треста мастера.

Савиночкин Виктор Ивановича — Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода мастера.

Тузов Евгений Сергеевича — торговле Министерства торгови техника комбината воаккхагIволча мастера.

Ханзин Федор Александровича — «Терек» яхача дахчах хIамаш еча производственни объединене мастера.

Уж мехкдаьттахой ба

Ер барайтталагIа шу да Котиков Хьамзата «Малгобекнефта» НГДУ хьалха хиннача цхьоалагIча промысле, хIанзарча № 1 йолча районни инженерно-технологически службе операторалла болх бу. Хьамзатаца цига болх беш я цун сесаг Гильда Карловна а. Массанена а хьокхам а телаш къахьегаш ба уж. Цар сийду ерригача коллективо, уж дукха беза МагIалбика мехкдаьттахошта. Шоай аргIанна цар а хьинаре кхоачашду коллективо тIадилла дехкар. Уж ба башха-дика наставникаш. Цар повкъостал а деш дуккхача кагирхоша караерзаяьй мехкдаьттахочун атта йоаца говзал. ХIаьта дагадоагIа Хьамзата хIанз ше ший опыт кагирхошта дIалуш санна барайтта шу хьалха цига ше балха вепача кана къаьнача мехкдаьттахоша Колесников Федор Львовичен Нозадзе Христофорен операторa говзал шийпа Iомаяь.

— Сопа цIаккха а диплурглац цар сайна даь гIо, новкъостал, — йоах Котикова. — Уж бар соах мехкдаьттахо ваьр. Социалистически Къахьегама Турпал Колесников Федор Львович хIанз пенсе я вахза салоIаш ва. Бакъда, тхоцара буззам хоадабаьбац по. Каст-каста тхо долча а вай, тха гIулакхашка хьожаш хул из. Цо дукха хьехар ду къонача мехкдаьттахошта. ХIаьта, царна дувца хIамаш дукха долаш да города истори.

Укх бетта 42 шу даьннад дукхаза эггара хьалхарча скважино мехкдаьтта кIеж техача дена. Хала хиннад цу хана мехкдаьттахошта. ХIанз санна техника хиннаяц. Палаткашка баьхаб уж. Тоъал хиннаяц электроэнерги, хий, баа кхача. Бакъда, мел йоккхий халонаш шоашта хьалхашка эттаяр аьнна тIехьашка ца боалаш къахьийгад наха. Дукха ха дIаяьннай цу хана денз. ХIаьта цар сий дола гIулакхаш дIахохьош я цар тIехье. Пхийттех шу хьалха цхьаккха хIама ца хиннача хьалхиннай керда город — МагIалбик. Укхаза болх беш я мехкдаьтта доакха кхоъ служба, бурувдеттара управлени, транспортни контора. Города мехкдаьттахой йоккхача, барттайнача коллективе дукха ба цIи хеза мехкдаьттахой, бурув деттараш. Царех ба СССР Лаккхехьарча Совета депутат Эсмурзиев, цIи хеза бурув деттархой Атарщиков, Попхадзе, Хантемиров, Галаев, иштта кхыбараш. Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача халача хана фронта доагор лоаттадарах Ленина орден еннай цхьоалагIча промыслана. ХIаьта укх промысла коллектив я МагIалбика мехкдаьттахошта юкъе эггара а хьалха 1960-ча шера коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи тилла бокъо яьккхар. Лакха лелаю коллективо из цIи хIанз а.

— ЙислагIа пятилетка тIехьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тхоай низи хьинари ца кходеш къахьегаш да тхо. Азеи са новкъосташеи чIоагIа уйла тIаяхийтта дийшад «хIара денна хьинаре къахьегам!» — аьнна керте а яздаь газета тIа кепа теха дола производстве хьалха латтарашa вай республике предприятей берригача къахьегамхошка яздаь гучахьара письмо.

— Балха ханах цхьаккха минот зехьа ца йойтара, оборудованех, чурча торонех бизза пайда эцара тхоай ма хулла дикагIа къахьега лаьрхIад оаха, — йоах Котиков Хьамзата.

— Дукха ба коллективе Хьамзат санна хьинаре къахьегаш бола мехкдаьттахой. Цар массане а хьинаре къахьегарах совдуал тха толамаш — йоах 1-ча РИТС-а начальника Тебоев Суламбика.

Сийленца кхоачашду коллективо ший дош, из хьахьокх дIабахача ворхI бетта цо баьча балхо. Планал совгIа оаха даьккхад бIаьш тоннаш мехкдаьтта. Иштта оаха лаьрхIадар 12 рационализаторски предложени балха юкъе йоалае а бархI эзар сом пайда бе а. ХIаьта, таханарча денга тха РИТС-е балха юкъе йоалаяьй 15 рацпредложени, царех баьнна пайда цхьайтта эзар сом ба. ДIахо йодача хана хьадоаккха коача доагор лаьгI ца далийтара боккхача лоархIаме да ший ханнахьа Iана кийчо елга. Цудухьа хIанзле а ремонт яь даьппад ерригача качалкашта, лаьттан кIалхарча коммуникацешта. ХIара кIира чакх массаза доал итог а юоаха даьча балхий, белгалдоах де дезараш.

Дукха ба тха коллективе дика къахьегаш бола новкъостий. Шоай гIулакх ховш ба уж. Царех ба Гринченко, Матиев, иштта кхыбараш. КПСС XXV съезда баха мабоаггIара накъабахар духьа лелаеча социалистически яхьа хьакъехьа КПСС Центральни Комитето баь соцам чIоагIа раьза хинна тIайийцаб тха мехкдаьттахоша. Кхы дIахо а толамаш лаьгI ца долийташ къахьега дагаба уж.

Ю. КУРСКИЕВ.

СЪЕЗДА НАКЪАБОЛХАШ

Чоалханеча геологически хьалашка № 709 йолча тIехкIоаргача скважина бурув тохаш я старогрозненски бурув тохара балхий управленера коммуниста Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Г. А. Шуликина кулгалдеш йола бурувдеттарий бригада.

Пятилетка укх тIеххьарча шера планагIа 802 метр лоаман породашта бурув тоха дезача ворхI бетта 621 метр бурув техад.

Дика къахьийгар цу бригадо август бетта а: 25 дийнахьа 100 метр бурув а теха проектни отметка 5050 метр йолча 4970 метр кIоаргдаьд цар бурув. Иштта, управлене коллективашта юкъе эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй цар август бетта план.

КIоаргачеи тIехкIоаргачеи скважинашта бурув тохара йола керда техникеи дикагIйола технологии балха юкъейоалаяр, химреагенташта кхом бар остаех бизза пайда эцар бахьан долаш август бетта 30 эзар сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

* * *

Къоабалбаь тIаийцар Старогрозненски мехкдаьттахоша КПСС XXV съезда даха мадоаггIара накъадахар духьа социалистически яхь шерагIа йоаржаяра хьакъехьара КПСС ЦК соцам.

Укх шера ворхI бетта планал совгIа грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка 27 эзар тонн «Iаржа дошув» дIадахийтад цар. Къахьегама овсарле планагIа лаккхе езачул 2,3 процент совгIа лакхъяьй, планал совгIа 1364 эзар сом пайда баьб. Август бетта планал совгIа 18 эзар тонн мехкдаьтта даккха аьнна дош деннадар мехкдаьттахоша. Денна дош кхоачашдара ерригa торонаш оарцагIъяьхай цар: кIеж еттача скважинай технологически режим чIоагIа лораю, болх ца беш сецача скважинашта хьем боацаш ремонт ю. Цудухьа август бетта 25 дийнахьа планал совгIа 16 эзар тонн мехкдаьтта даьккхар старогрозненцаша.

КПСС XXV съезда хетаяьча социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа № 4 йолча районни инженерно-технологически служба № 1 йолча РИТС-ан коллективаш. Кхычарел дукхагIа мехкдаьтта даьккхад цар.

Мехкдаьттахошта чIоагIа новкъостал ду тIоапашкара давлени нийса лоаттаеча цеха коллективо. Укх шера ворхI бетта коммуниста Ф. И. Щербакова кулгалдеча цеха коллективо тIоанашка чухийцад 3756 эзар кубометр хий, 6652 эзар кубометр фо, из бахьан долаш вторични методагIа 368400 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад.

Социалистически яхье хьалхалатташ хьайоагIа операторaш В. Серегин, В. Данилов, насосни станце машинисташ Ширина Антонина, Афенькина Ольга.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

«Са милице со лораву»

НИКЪ БЕХХ ЗУЛАМХОШТА

Вай мехкара къахьегамхой КПСС XXV съезда сийпа къахьегама вахте эттаб. Цар хьинар айлир социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаяра къахьегамхой тIахьехаш укх деношка КПСС ЦК баьча соцамо. Из болам хьаллаьцаб тха района къахьегамхоша а. Болхлой, колхозхой, гIулакхера нах шоай низ дIакхоачар деш ба йислагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра, вай Даьхе кхы йIаьхегIа яра.

Бакъда, вай вахар кхы а сийрдагIа, иразагIа хургдар, нагахьа санна вай обществана зуламаш дераш — духхьал шоашта болча аьттона баха гIертараш, къахьегамах къехкараш, къаракъаш мелаш харцахьа лелараш — вайна юкъе боацаш баларе.

Къаьстта кхерамеча зуламех лоархI, социалистически доалахьен тIакхувдилга, цунна доагIаш доля доал ца делга. Цу тайпара зенаш ца хилийтара эггара хьалха уж хьахулийташ дола хьалаш дIадахар да. Цу хьакъехьа милице органашта новкъостал де дезаш я вай общественность, хIара саг.

Къаьстта чIоагIа терко ю оаха укх шерара хьувкъам лорабара. Ялата доал мишта ду хьожаш дийнахь а бийсан рейдаш чакхйоах. Цу балха шерра юкъеэзаб дружинацара нах, царна эшаш йола транспорт хьожаяьй. Цар хьагучаваьккхав ялати доакъари лечкъадаь ворхI саг.

Иштта ялат хьалаьцад СоагIапча вахачеи «Ингушский» совхозе къахьегачеи Белхароев Берсбика Iусмана цIагIара. Лочкъадаь по дIаоттадаьдар 2300 килограмм ялат. Из хIанз уголовно бехктокхаме озаш ва. Цу тайпара ялат хьалаьцад цу юрта яхача Р. Д. Мержоевай, Йоккхача Ачалкхерча Л. И. Газдиевай цIеношкара.

Лакхе вай бийца нах балха гIулакха Iаяха сагото еш хиннабац, хIаьта паччахьалкхен рузкъа тIакхувдара тIера хиннаб. Совхоза бешара мотоциклаца Iажаш лочкъабаь болхачара лийнаб СоагIапчара Гандалоев Хьамида воъ Хьамзати йоI Хьавифан.

Укх шера геттара чIоагIа йокъал оттар бахьан долаш доакъар Iалашдеча кхераме хьал эттад. Цу даькъе района боахамаша озаш йола хало вIалла дагайоагIаш бацар кхай тIара вордашта тIаетта судапкеи силоси нийца болхаш хиппа СоагIапчара Х. С. Гандалоев, В. С. Гандалоев, кхыбараш а.

Цул совгIа ший доалахьарча «ЗИЛ-157» яхача автомашинаца кхай тIара 1150 килограмм буц нийца водачар лаьцар г. Малгобеке вахаш вола Исиев Асхьаба Султан. Милице шийга хаттар дича по аьнпад из доакъар дIадахьа № 4 йолча совхоза директора Т. И. Халухоева мукъа бешаб шийпа аьнпа.

Iаьдала, бахача наха чIоагIа новкъале ю базар ераша. СоагIапча вахаш волча Яндиев Хасолта Увайса Черсий-Балкхарой республике 67 кепиг луш 21 тонн гидуаргаш хьа а нийца г. Калинине 97 кепигах юхадехкад. Цунгара 15 эзар сом ахча хьа а даьккхад, 5 шу суд а яьй. ХIаьта Моздоке вахача Цоканов Халзимурза Арсамаговича Малгобекерча нахага бохка селедка яха чкъаьра бенабар. Килограммах 94 кепиг мах бола из 1 сом 25 кепиг доаккхаш бохка эттав из. ХIанз уголовно бехктокхаме озаш ва из.

Цу тайпара якх бийрза Iаьдала а паьха а рузкъа даа гIертачар гIулакх гайна е ганза милице кхоач, царна де доагIа таIазар ду. Вай экономика холуш зе дарал совгIа лоха сакхетам бола нах а телхабу цу тайцарчар. Коммунизм хьалъяра вай берригa низи хьинари тIадахийта къахьегача вай ловргдолаш дац иззамо зуламаш.

Паччахьалкхен, общества шоай унахцIенонна чIоагIа Iоткъам беш хIама да тIехдаьха къаракъаш мелачар леладер. Из гIулакх дIадаккхара тIадерзадаь вай мехка дукха гIулакхаш чакхдоах, малар а менна харцахьа лелараш бехктокхаме оз. Царех цхьабараш суд яь чубехкаб. ХIаьта а цу тайпара бараш нийслуш ба бахача наха юкъе.

Хьалха хьаьнала къахьегаш вар Вознесенски станицерча Земцов Федор Елисеевич. ХIанз пенсе вахачул тIехьагIа даим менна волаш лел из. ХIаьта Кряжева Ольга Васильевна болх бе ца туташ хьувзарах хьалха суд яь я, хIаьта хIанз малара мара кхы сагото еш яц. Иштачарех ва цу станицера пенсионер Алешечкин Ефим Павлович а.

Маларца дувзаденна производстве дика лоархIаш вола саг милице воалавича новкъа хул тхона. Цу тайпарчарех ба цIагIен общественни моттигашкеи чурбаьлеи хьовзаш бола «Малгобекский» совхоза болхло Мержоев Ахьмада Мурад, АТП шофер Келигов Абай Султан, кхыбараш. ХIаьта бурувдеттача балхий управлене къахьегаш вола парте член Анастоев Хасбулата Нурадин кхаьбера да ва. Болх баь ваьнначул тIехьагIа ресторане чуэтта виззалца къаракъ меле хулиганство лелае волалу. Из бахьан долаш 15 ди чувоаллаш даьккхад цо.

Цу тайпарча наха шоай сий доаду, дезалашта Iазап тIалоаттаду дар бераш харц кхетам болаш хьалкхе тарлу. ТIехдаьха корта бохабу маларaш меларий балхацара безам дIабоал, уж зуламаш дара тIера хул, ма-дарра аьлча, обществана, наха хьалхашкара цар бехктокхам дIабоал, уж цхьаккхача хIамах хьаж йоагIаш хилац.

Н. МАКОВСКИЙ,
Малгобекски ГОВД начальника заместитель, милице капитан.

ЦIенхаштта уйла е еза

Тахан са дувца безам ба законаш па лоархIача кагирхоех. Ераш да масалаш. В. И. Ленина цIерагIча культура Двореца тире тхов тIа гIолла чу а баьнна массехк пневматически топ йихьа хиннай. Из-м кхераме герз дац, царца-м хьазилгаш мара доадерг мичад, ала мег пхьаболчар. Из ишта кетар гIалат вувл. ХIана аьлча, цу топех цхьан хана кулакаш лелаяь бухь хоадабаь кхераме герз хьаде йиш я.

Къуша топаш лочкъаьяьлга хьаховшше а уж хьалувца оарцагIъяьлар чурча гIулакхий органаш. Массехк дийнахьа салаIар фуд ца ховш болх бе бийзар Заводской РОВД сотрудникий. ХIана аьлча, ха ...аяхийта йиш яцар, хьанна ховра цу герзаца къуша фу де хьожаргба.

Цар хьийга къа зехьа довизар. Хьалийцар топаш лочкъаяьраш. Уж хиннаб 1958 шера ваь «Кавэлектромонтажа» монтажник Носов Анатолий 1960 шера ваь № 1 йолча школа 7-ча класса дешархо Маслов Игорь. Фу нах ба уж, мишта хиннаб царех къуй?

Цу кагирхоша хьалхагIа а даьд къоалаш. Масала, ветеринарни лечебницера медикаменташ яхьарах 1974 шера условно пхьан шера суд яь хиннав Носов Анатолий. Цу кагирхой дайн ноанойи хьожаш хиннабац шоай дезалхоша леладечунга, уж моллагIчарпа а беттабаларах бала кхоачаш хиннабац. Лоацца аьлча, кагирхой шоай мукъагIа битаб цар. Цигара дIадоладеннад деррига а...

Е цхьаькха масал. Укх шера Грознерча № 41 йолча юкъерча школа 8-ча класса дешархочо Межидов Руслана шийца деша вагIача Филатов Максима урс техад. Из дош шакхе деша вагIача школе дийцар кхувш боагIарий дешашта йолча комиссе. Цо техкар Руслан цу денга тIакхачара бахьанаш. Уж кIезига хиннадац: новкъоста урс тохалехь а каст-каста гуш хиннав из менна волаш, школе ца ухаш урокаш чакхъоалийтай, харцахьа лийннав, шозза педсовете дийцад цун дош. Бакъда, кIаьнка дай нанен цу гIулакха дукха сагота хиннабац, хьехархошца дедезачох дагабувлаш хиннабац. Харцахьа ваьначун оагIув хьаллаца гIийртаб цун «доттагIий» Гельметдинов Андрей, Шульгин Олег, Тер-Оганов Артур. Цар йиш хиннай дов ца хилийта, харцвар соцаве. ХIаьта а цар из даьлац.

Комиссе къамаьл мел даьраша боагIача бес мах бир цу гIулакха. Бакъда, Гельметдинов Андрея нана беррига бехк хьехархошта дIатIабалла гIертар. Хаттар отт: шийн бера фу хьехар дала ховргда из санна йолча нанна? Тахан вай дувцачун маIан фуд аьлча, из да бераштa кхетам балара даькъе эггара хьалха дай-ноаной бехктокхаме болга цIаькха кертагIдаккхар.

Д. БОРИСОВ.

Итт шу совгIа ха я Ленински района чурча гIулакхий отдела милице берий цIен инспекторалла йолаш Светлова Клара Ивановнас болх бу. Цо йоакхо яр бахьан долаш хьалха «хала» бераш лоархIаш хиннарех дуккхабараш вахара бакъахьарча наькъа тIа баьннаб. Цу хьакъехьа инспектора хьинаре гIо деш я школашкарча, училищашкарча милице къонача доттагIий отрядаш а.

СУРТА ТIА: инспекторца К. И. Светловайца рейд яра дагабоалаш ба милице къона доттагIий.

М. ЛЫКОВА сурт.

МАССАНЕНА А ЭШАШ

Ший вахарах, балхах дувц Корабельников Михаила. Профтехучилище чакхъяькхай, Советски Эскаре гIулакх даьд, цул тIехьагIа городе Ростове гIишлошъеча организаце болх баьб. ДикагIболча бригадирех лоархIаш хиннав Корабельников Михаил. Из предприяте хиннад. ХIаьта чурча гIулакхий отделе хьинар долашагIа вола дружинник ва оалаш хиннад цох. Цудухьа комсомола райкомо Саратовски юкъеоча лаьрххIача милице школе деша вахийтав из. Цигара вай республике болх бе хьожаваьв. Иштта нийсвеннав милице лейтенант М. Корабельников чурча гIулакхий Старопромысловски отделе. Юххьанца атта дацар БХСС инспектора дехкараш кхоачашде. Цунна гIо дора боккхагIа болча новкъосташа, отделене начальника Ткаченко Иван Никитовича, цул тIехьагIа Павлющенко Григорий Ивановича.

...Йоккха базар этта кIиранди. Дружинникашца цхьана хIамаш йохкача нахага хьежаш цкъа-шозза чакхваьлар Михаил. Импортни туфлеш йохкаш ши кхалсаг соцайир. Иштта из лелача хана цхьан «Волгана» бIарг тIаэттар. Цун водителa нахаца къайлагIа къамаьл а дий машина тIа ховвий ши-кхо саг дIавугар. Пассажираш а боацаш юхавеча дог гIоздаьле хулар. «Фуд хьогI цо леладер?» — уйла йора Михаила.

«Волгас» аргIанара рейс ешше а цунна дикка гаьна а йолаш теIхьайолаелар «Жигули». Первомайское яхача юрта цхьан цIен йистте сецар машина. Массехк минот яьлча кIувс а бахьаш цIагIара араьлар кхалсаг. Паччахьалкхен мах 180 сом бола кIувс 380 сомах нийцалга бакъдеш акт оттайир милице болхлочо. Дукха ца говш кхы а цу тайпара кхо саг соцавир цо.

Оперпункте вагIаш базар еча хана санна гIозваьнна вацар Овтара вахаш хинна, «Чечингтранс» гаража, шофер Сурхиев Румапт. Истола тIа уллар машина чура баьккха 4 кIувс, дехкача кIувсех хьаийца 1500 сом.

Эшаш дола документаш кийчдаьчул а чухьажа бокъо яьккхачул а тIехьагIа Сурхиевна чухьажа яхар Корабельников керте вола оперативни группа. Хрустальни пхьегIех, езача люстрех, дошо сахьатехи гIозарехи, мебелах, кIувсех хьалдиза дар цIеноu. Массехк минот ялалехьа цIагIа хьачубера бохка кийчбаь хинна 23 кIувси 5 дорожкеи. Цу тIехь чакхдаьлар базархочо леладаь бIеха гIулакхаш. Из набахта чувеллар, боахам Iаьдалга дIачубахар.

Милице болх беча юкъа цу тайпара дукха моттигаш нийсъеннай М. Корабельниковна. Зуламхой гучабоахача цунпа доккха новкъостал ду штате боацача сотрудникаша, «Электроприбор» завода комсомольцаша Ковалев Геннаде, Батманова Надеждас, Сибгатулин Мунира, Чернова Сусанас, кхычар.

Соца къамаьл деш вагIаше а сахьатага хьежар Михаил.

— Бехк ма-баккхалахь, — аьлар цо, — тахан профилактика ди да тха. Тика дIакъовлаш продавецашца социалистически доалахье лораярах къамаьл де дезаш ва со.

Из а аьнна истола тIара кахьаташ хьагулде волавелар из. Сопа Iадика а йийца папка бе а елла автобусни остановка йолчахьа дIаволавелар.

М. ЛЫКОВ,
милице майор.

СОВГIАТАШ ДЕННАД...

ХIара бийсана Грозне болх беш хул патрульно-милицейски группаш, е вешта аьлча, ПМГ. Цпо декхар да городе общественни порядок лораелга, зуламаш ца хулийтилга.

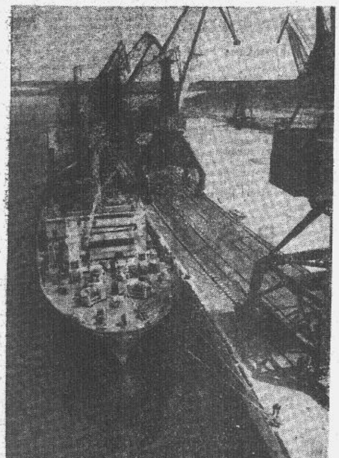
Август бетта цхьан сарахьа Заводской района чурча гIулакхий районни отдела болхлой В. И. Сидоров, А. М. Дадаев, С. Т. Висенгиреев юкъе болча патрульни машина экипажа бIаргавайра «Восход» яхача мотоциклаца воагIа кхелета ши кIаьнк. Мотоцикл хьача я а уж бераш малаш да а хьажа лаьрхIар милице болхлоша. Шоашка мотоцикл юхасоцае аьнча хоам бича фуннагIа даь а кIалхарбовла гIертар уж. Ткъаь минута машина тIехьахехка йийзар цар, уж юхасовцабар дукха. Юххера а гучадалар Старопромысловски районера цар мотоцикл лочкъаяьлга.

Республика МВД-е гIолла къоал даьраш гучабаьхача милице болхлошта совгIаташ деннад.

* * *

Заводской районерча кирпишкаш еча завода гаьна боацаш бахачарпа дика дагадоагIа хургда укх шера бIаьсти машиннаькъа тIа яьнна цIи. Цхьан наькъа тIара кхыча наькъа тIа йоаккхаш шоайла вIашагIа кхийттаяр аммиак чухинна ши цистерна. Из цIи йоаеча оарцагIъяхаяр республика МВД управлене цIи йоаеча военизированни доакъой ерригa машиннаш. Цудухьа массехк сахьат доаллаше а цIи йоае вIаштIехьдаьлар цар.

Социалистически доалахье цIерах кIалхарйоаккхача денали майралли гойтарах дукха ха йоацаш РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа «За отвагу на пожаре» яха мелалаш еннай дукхача пожарникашта.

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Ванински торгови порт — Гаьнарча Малхбоален йоаккхагIчарех цаI. Шовзткъа итт совгIа сийна никъ дIаболалу цун причалашкара. Укхазара кемаш дIаух Нагаево яхачеи Камчаткерча Петропавловскеи, Владивостокеи Находкеи, Сахалинеи Японеи. Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех дIадахача шера КПСС ЦК, Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара-кара ювла ЦIе Байрак еннача порта коллективо толамаш доахаш къахьег пятилетка тIеххьарча шера а. Укхаза массане а хьаллаьцаб Ильичевски форда тIарча торгови порта А. Барановски керте латтача болхлой бригада болам. 48 докерашта юкъе аханел дукхагIбараша шоай пятилеткаш кхоачашъяьй. Укх шера мухьаш дIадахьийта тIайийца встречни план толаме кхоачашъеш я.

СУРТА ТIА: Ванино яхача порта мухь тIаботташи Iобоаккхаши йолча кхоалагIча районера керда причал.

А. ГАЛУШКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬИНАР СОВДОАККХАРГДА

КПСС XXV съезда даха мадоаггIара накъадахара хьакъехьа Центральни Комитета соцам раьза а хинна хьаллаьцар Нохч-ГIалгIайчен плодсемгоспромхоза Пионерски отделене коллективо. Из лоархIамера политически документ дувцаш хиннача собране хургйолча съезда сийна 25 ударни вахта дIаяхьа лаьрхIад отделене къахьегамхоша. Цар шоаш денна дош гIулакхашца кхоачашдергда ала йиш я. Цунна тешал да пятилетка чакхйоалача шера къахьегама овсарле лакха йолаш коллективо хьега къа.

Отделенера балхаш керттерча даькъе сезонни да. Укх шера балха сезон дIайолаялале хIанзара техника дукхагIа юкъейоалаяьй укхаза. Фу кийчдеча цехе деррига хала балхаш механизмашца ду. Кхыча производственни цехашка а машинаш оттаяьй. Цу дерригне торо хилийтар болхлой къахьегама овсарле лакхъе, арахеца продукци дукхагIа, дикагIа хилийта.

Керттера продукци арахецара укх шера дIабахача ворхI бетта план 140 процент кхоачашъяьй. Дукха сокаш, фу, сомий пюре кийчъяьй.

Отделене продукци паха хоатташи эцаши я. Вай мехка массайолча миIнге дIаяхийтай бIаьш тоннаш сомий сокаш, пюре. ХIаьта фуна зявкаш-м доазол дехьара а я.

ХIара шера дукхагIа хул отделене буззам.

ДIахо а дегIаухаргйолаш я отделени. Фуна анализ ю лаборатори хьалъергья. Из санна йола лаборатори вай республике хIанз йолаш яц. Анализ е фу Пятигорске дIакхахьийта дезаш хул. Из бахьан долаш дукха рузкъа а ха а йов. Отделене лаборатори хьайийллача арахеца продукци дикагIа а дукхагIа а хургья.

Шийна хьалха латта декхараш толамца кхоачашдара хьинар айдаь къахьегаш я отделене коллектив. Декхараш кхоачашдеча доккха дакъа лоац социалистически яхье хьалха латтараша. Пятилетка чакхйовлача шера толам болаш хьабоагIа бригадираш Джабраилова Тумиша, Гамзатова Сурахи, семеновод Абдулхаджиева Зина, болхлой Цямаева Хьава, Даудова Зулай, Тамаева Разий, кхыбараш.

Отделене халонаш а нийслу. Цхьадола дешаш шоай къоастале низ кхачац отделене. Масала, хIара дийнахьен буси 5—6 тонн сомах отход хьайоалл. Отделенена-м отходаш я уж. цхьабакъда, хьайбаштa-м цунах дика доакъар хургдар. ХIаьта уж екхача а отделенена цунах пайда баргбар. Уллув уллача «Атагинский» совхозо дIаэцац из отход укх шера доакъар Iалашдара халонаш айтта йоллаше а. Из бахьан долаш уж дIакхувс. Иштта хьайбашта дегIа пайдана дола доакъар дов.

А. ШАМСУТДИНОВ.

М. С. Казаченков (сурта тIа юккъе латтар) керте латта бригада иттлагIча пятилетка шоллагIча шера чотах къахьегаш я.

ТОА А ЛУ ДЕША А ДЕШ

Вай республике дукха Iалама хоза моттигаш я. Лоаман цIена фо, кизга санна сийрда, шийла шовдаш, хьасташ, тайп-тайпара гаьнаш йола хьунаш, бега кIувс санна тайп-тайпара буц тIаьнна, цонаш йола моттигаш. Ишттачарех цаI я Грозненски районера ЧIишке. Цига я берий санаторий. ХIаьта ховш ма-дий эггара дикагIдар вай мехка берашка кхоачийтилга. Цига дерзадеш да дIаьхлуш дола лазараш доа бераш.

— 1974 шера июль бетта тхо долча воалавир Гудермесски района Энгель-Юртара шийтта шу дола Мусхаджиев Iийса,— йоах дежурни лоро Николаев Павел Андреевича. — КIоаргденна туберкулез долаш вар из кIаьнк. Вокъавеннавар, 33 килограмм мара дозал дацар цун. Шу. далалехь вийрзар Iийса. Аравоалача хана 42,5 килограмм ёзар цо. Иштта дика дарба де аьттув боалаш дукха ниислу тха моттигаш.

Менге тIа вагIача кIаьнка дIатIаэтта латтар цхьа къонахчи сесаги.

—Тха Дагестане ши шу хьалха мохк аьгача цамогаш хинвавар ер тха кIаьнк, — йоах цу къонахчо Чартаев Багаи-Гадже. — Укхаза хьавоалавеча хана ураотталуш а дика йист хулалуш а вацар. ХIанз гой шоана, — аьлар цо.

Дас аьннар бакъдолга дIахьокха воаллаш санна, кIаьнк цхьа физкультурни упражнени е эттар.

— Цу хана дагестанцашта новкъостал дир вай республика къахьегамхоша, — аьнна къамаьла юкъевера санаторе директор Самбихаджиев Бадруди. — Оаха а тхоашкара доагIа новкъостал дир — цамогаш хинна 49 бер хьачуийцар тхоай санаторе. Царех дуккхадараш дийрза цIадахад.

Бераш чудола корпусаш сийрда, цIена я. Лазарга хьежжа дарба хургдола кхача тел царна. Чам болаш кийчбу из шера болх беш йолча Назиева Хьавас а кхыча повараша а.

ЦхьоалагIча корпуса хьалхашка латтача гIанда тIа гулденнача берашка хьежача хетаргдар уж цхьа задача де гIерташ боахка дешархой ба аьнна, царна тIаювхар школьни форма хилча хIаьта а. ГIалат хургдацар из. ХIана аьлча «фу деш да шо» аьнна шоашка даьча хаттара бераша жоп делар: «Дешара кердача шера кийчлуш да», аьнна.

Цу санаторе я бархI шерара школа.

— Шераш доах укхаза дарба деш дадача бераша. ТIаккха уж дешара тIехьа ца дитара хьайнилла я тха школа, — йоах цун заведующе Лугаева Мелиста Сергеевнас. — Йоа-гIаш йолча программагIа деш цар. Цу тайппара, цхьан ханна дийрза а дийша а долаш санаторера арадоал бераш. Масала, иштта укхаза дарба хинна а дийша а я Ножай-Юрта района Мескатарча школа 9 класса дешархо Гезихаджиева Курсет, Орджоникидзера политехнически институт чакъяькха, хIанз Советски Эскаре гIулакх деш, вола Хайтаев Вaха, Грозненски педагогически училище йисте яькха, берий шагIа болх беш йола Кузнецова Люба, Грозненски медицински училище дийша яьнна, хIанз укх санаторе медсестра йола Сальгереева Майса, кхы дуккхабараш.

250 гаргга бер да хIанз санаторе.

А. АЛИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Цхьана леладеча гIулакхий лард

Рейнера ахкан сезон Iаламате йIаьхи яр укх шера политически событешца санна, иштта эггара лоархIамегIарча юбилейни даташца а. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа Европа структура белгалъяьча Потсдамски решеней итт шу дизар ерригача Европе юкъара, дIаякхача хана итогаш а еш, цу цхьан ханна, Хельсинке шекъамаьл деча хана КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева белгал ма-даккхара, таханарча ден реальностешца тар а еш кхоанени европейски халкъий дуккхача бIаьш шерашкарча опытен уйла яр а хинна дIаэтта паччахьалкхенашта керте латтарий совещани чакхйоаллаш нийсделар.

Малхбузенгермански общественноста иштта символически маIан долаш хилар кхыдола юбилейни даташ а. Советски Союзан ФРГ-енеи юкъе дипломатически гIулакхаш оттадаь ткъо шу дизари (сентябре дездергда из) 1970 шера 12 августа кулгаш яздаьча Московски договора пхи шу дизари. Советски кулгалхоша укх шера 11 августа президентага Шеелген канцлерага Шмидтаген яхьийтача послане тIа белгал ма даккхара, цу договоро юхь дIайоалайир вай мехкашта юкъерча гIулакхашка хоадамболлаш гола тохара, лоархIаме стимул а хинна дIаэттар из Малхбоалени Малхбузени Европа паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхий ерригa система эргаяккхара гIулакха.

Малхбузен Германе бахача тоъал дукхагIа болча наха къоабала ду, хьал а лоац Советски Союзан ФРГ-енеи юкъе цхьана леладу гIулакхаш. Цо, канцлера Шмидта белгал ма-даккхара, чIоагIъю Московски договора кулгаш яздаь шийл хьалхагIа хинна Вилли Бранти Вальтер Шеели керте лаьттараш 5 шу хьалхагIа дIатIабаьннача наькъагIа лоарзатIа ца йоалаш дIахьалхашкахьа а аха лаьрхIача правительства уйла.

Московски договор, ФРГ цхьан политически деятела маллара континенте кхохкам кIаьдбара мотора йола зажигани морг а хинна дIаэттад. Кхыча паччахьалкхенашкара территореш хьаехаш шоай цхьаккха хIама дац, деррига европейси доазонаш хувца йиш йоацаш хилар бакъду шоаш аьнна оагIонаша хьакхайкадаьча Московски договора статьяш хиннаецаре хургьяцар Малхбузен Берлинах лаьца 1971 шера 3 сентябре йиъ державо яь соглашени а болхлой-ахархой паччахьалкхенна оттаяь хинна дипломатически блокада дIаяьккха ГДР-ан ФРГ-енеи юкъерча гIулакхий лардий хьакъехьара Договор а.

Московски договоро гIораяьча шийлача тIема окопашкара араяьккхар ФРГ, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашкара йоаггIаш йола моттиг хьалаца йиш хилийтар цунга. Цхьа бахьан доацаш дац Московски договора юбилейна хетаяь «Форвертс» яхача газета тIа ше язъяьча статья, тIа СДПГ председателa Вилли Брандта белгалдаккхар: «ФРГ даха дог доацаш хийра яьнна хургьяр нагахьа санна пхи шу хьалхагIа цу договора цо кулг яздаь хиннадецаре».

Московски договор даро шерра никъ хьабийллар дерригача — политически, экономически, Iилма - технически, культурни — доакъошка СССР-ан ФРГ-енеи юкъе толаме цхьана гIулакхаш леладара. Уж гIулакхаш кхы тIа а тоадара торонаш кхоачаяла гаьна я. Дийнача динамически чулоацамца Московски договор хьалдуззача хана Iаьльмате боккхача лоархIаме я Советски Союзеи ФРГ-еи кулгалхоша шоашта юкъе лелаю контакташ.

Шин оагIорахьарча гIулакхашка канцлер Шмидт керте а волаш болча малхбузенгермански политически деятелаша къаьстта белгалбоаккх экономически партнерства лоархIам. Советски Союзан ФРГ-енеи юкъерча торговле товарооборот дIадахача пхе шера кхозза йоккхагIа хиннай. ФРГ-ена мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме я Советски Союзацара экономически партнерство дукхьал хIанз, производство эшалуши хьабе болх боаца нах бебаши латтача хана. Дукха ха йоацаш Германски коммунистически парте «Унзере цайт» яхача газето геттара нийса белгал ма-даккхара, хIанз Малхбузен Германера иштта эзараш болхлой декхарийла ба Советски Союзацара экономически гIулакхаш дегIадаккхара, хIана аьлча из бахьан долаш шоай моттигашка балхаш тIа бисаб уж. ДикагIа йолча технологе ларда тIа Iальмате йоккхий предприятеш цхьана хьалъяр (цунца дувзаденна Курски проект дагайохийтача кхоачам ба); прогрессивни технологи дIа-юха телар, продукци цхьана хьаяри дIаахийтари — уж ерригa а дуккха кхыйола а кооперацe формаш лоархIаме дакъа лаца дезаш я тайп-тайпара общественни строяш йолча мехкаша массе оагIорахьареи вIаши гIойле йолча тайпареи цхьана леладеча гIулакхашка, кхохкам кIаьдбеча.

Уж я укх денношка малхбузенгермански комментатораша Московски договора хетаьнча шоай обзорашка белгалъяьха цхьайола лоархIамегIара моттигаш. Белгалдаккха доагIа, дIаихача шерех овлаш доахка уйлаш йолаш болча консервативни политикийн публицистий заявленеш цIур юкъе бехкаш йийка хилар. Цо а хьахьокх, дIаяхача ханарча низаша хIанз ФРГ политика къеста ца йой а, цар влияни хIанз а ше хойолийташ хилар.

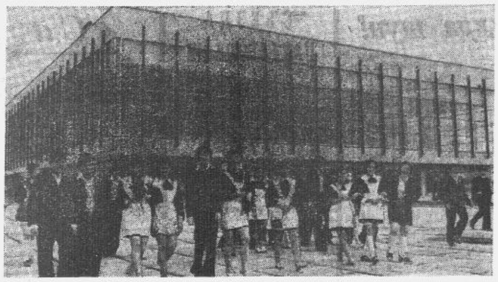
Укхаза кхы кердаяха гIулакх долаш яц Московски договора пхи шу дизарца дувзаденна Вернер Маркс, оппозицей эрахьара политически эксперт, е баварски ХСС генеральни секретарь Тандлер санна болча ХДС аьттехьара ткъама политикаша зуламанен ханаца ца тарлуши яь заявленеш. «Пакташ кхоачашъе еза» яхаш хьалхагIа санна хьа а кхайкадеш цу реакциони политикаша пропагандистски ала тIалехк европейски доазонаш хувца йиш ца хилара принципа.

Юкъ-юкъе кхетаме озаш ювл ХДС-е, Московски договораца даха Iомале», яхаш тIахьехам а беш. Политически земболхараштa хетачох, цхьаккха дича а европейски реальностий принципаш тIаэца ца тигаро чуйихьай ХДС хIанз араяла никъ гуш боацача халданза тIалаттача чурча кризиса. Кхыметтел консерваторешта тIехьа латтача дуккхачар а догIдоах ХДС лидераш, белггала аьлча, гурахьа Советски Союзе ва кийчвенна председатель Коль малхбоалехьарча политика даькъе реалистически позицеш тIа валар.

ФРГ прогрессивни общественноста уйла цхьатара я пхи шу хьалхагIа Москве кулгаш яздаьча договоро укх шера бокъонца дIадолалуш долча Европе кхохкам кIаьдбара юхь дIайолаяь хилара хьакъехьа.

Н. ПОРТУГАЛОВ,
АПН соб. корр.

Бонн.

СССР йоккхагIчарех цаI йолча ялат кхедеча областной центре, г. Целинограде кагирхой керда Дворец хьайийллай. Дворец хьаеча хана ударни комсомольски гIишло я аьнна хьалкхайкадаьлар. Целинограда а цун областа а кагийнахи мехкарийн хилар укхаза балхах шоаш мукъа болча хана къахьегаш. Царна доккха новкъостал дир Тбилисереи, Ташкентереи, Вильнюсереи, иштта кхычахьареи баьхкача къоначa гIишлонхоша. Субботникашка шоаш даьккхача ахчах отделочни материалаши оборудовании ийца гIишлои адресагIа дIаяхьийтар цар. ХIанз Дворецa залаша беза хьаьший санна тIаэц кагирхой.

СУРТА ТIА: город Целинограде керда хьалъяь Дворец.
Б. КАВАШКИНА сурт.

ШУН ГIУЛАКХА ДА ШОАНА, ЮРТАШКАРА ХIАМАШ ИЙДЕРАШ

Литовски потребсоюза председатель Александр ЯНКАУСНАС волча вахa хилар АПН корреспондент Скальский Юрий. Массехк хаттара жоп лулга дийхар цо цунгара.

— Бахача наха гIулакх дикагIа дара литовски кооператораша фу ду дувцалургдацар-теш хьога?

— Литовски ССР потребительски кооперацe система — из ший тайпара индустри я заводаш а фабрикаш а, промтоварнии продуктовии тикаш, общественни кхачан предприятеш — ресторанаш, кафеш, бараш а йолаш. Республика товарооборотах ах хIана кхачац аьшa потребительски кооперацена доагIача даькъа кхоач.

Укх тIеххьарча шерашка дикка йоккхагIа хиннай тха торгови сеть. Болх бе йоалийтай балха овсарле лакха йолча технологически оборудованеца кийчъяь дуккха керда йоккхий универсальни тикаш. Комплексай торгови залашка моллагIча товара паргIатта тIакхача йиш йолаш ва из эцар, эшаш йола консультаци лу цунна, хIаьта дика вIаштIехьа а яьккха дIаоттаьяча рекламо хоам бу дохка мел доагIача товарех.

ХIанзле а чIоаггIа могаеш я шу хьалхагIа Акмянеи Радвилишкисеи хьайийлла 1700 квадратни метр моттиг дIалоацаш хьалхарчуни 2000 квадратни метр—шоллагIчуни торгови залаш а йолаш йола универсальни тикаш. Болх дика бу республике эггара йоккхагIа йолча Вильнюсерчеи Каунасерчеи Литпотребсоюза кердача торгови базаша.

Из, дий хьона, деша цхьа оагIув я. Цхьаькха оагIув малагIа я аьлча: мича, фу йича бакъахьа я хьал? Цу деша, дуккха фактораш теркалъе езаш хул тха. Белггала йоккха йоацача юрта хьалъе хьаштдий йоккха торгови центр? Кхеталеш да, хьашт ца хилар. Географически лаьрхIача комплекс хьалъе еза гопахьарча массехк юрта бахача наха ма-могга дукхагIа, дизза гIулакх дулургдолча моттиге.

2500 саг вахача Шурвинтоса районни центре дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай 720 квадратни метр моттиг дIалоацаш йола универсальни тика. Эшачоа укхаза да барзкъаши кIадаши, кога гIирс а трикотажни хIамаш а, барзкъаш дутта машинаши холодильникаши, мотоциклаш а телевизораш а.

ХIамаш эца баьхкараш гоургбоацаш гIулакх дулургдолча боараме вIашагIтехаб тха специалисташа гIулакх ду болхлой. 24 продавецах латташ пхи бригада я тика чу, хIаьта информацеи рекламацеи служба клиента новкъостал дуийна мел эша хIама сихха хьахаржара. Продавецаша консультанташа гарггагIарча хана дохка доагIаргдолча товарашта хьалхагIе а заказаш дIайиду. Лоаца аьлча, кооператорий керттера декхар — торговле деш дола гIулакх юрта вахача сага ма-могга дукхагIа гаргаозар.

— Городаи юртаи юкъе хIанз а йолаш йола башхало дIаяккхара дукха хIамаш ду вай мехка. Из дош къоастаделга дуккхача хьале юрташкарча торгови учрежденеша болх дика барах тийша да. Из дош къоастадеча миштa дакъа лоаи Литовски ССР кооператораша?

— Тхо долча боагIа хIамаш ийераш дукхагIча даькъе юрташка баха нах ба. Цхьабакъда цар дIадеха товараши ассортименти городашка бахараша дIадехараш эсалагIа да яхилга вIалла а дац хьона из. Тахан юрташкарча цIеношка латт хIанзарчар тайпара хьаьша, спальни, кухонни гарнитураш, эггара кердагIча конструкцех йола холодильникаш, телевизораш, кхыяраш. Коашкеи гаражашкеи латт «Волгаш», «Жигулеш», «Москвичаш», «Запорожцаш», бе-беча классий мотоциклаш.

Шоай доалахьара автотранспорт наха дукхагIа дIаехаш хилар теркал а деш, хIара шера юрташка кхухьийт йоккха лаьрхIача легковой автомобилех 50 процент, йоккхагIйолча мотоциклех 90 процент. 1974 шера ехка автомашинаш 1970 шера ехкарашца нийсйича ялхазза дукхагIа я, хIаьта мотоциклаш — 22 процент.

Торговле методаш шоаш эргайоахаш тоаю самообслуживани юкъейоалаярси образецаш гуччахьа Iо а ехкаш товараш дохкареи чотах. Тха системерча 60 процент совгIа йолча тикаша пайда эц тахан бахача наха гIулакхаш дара прогрессивни формаех.

Литпотребсоюза Центральни аппараге къаьстта отдел вIашагIъеллай наха малагIа товараш эши торговле конъюнктура миштa хила езеи хьажара.

Цу тайпара специализировани службаш я районий юкъарча торгови базашка. Цул совгIа, ерригача районни кооперативни организацешка иштта болх беш ба из проблема тохкаш бола специалисташ. Цар массе тайпара информаци гулъю, анализ ю цунна, тикай планаши халкъа эшача товарий заявкаши нийсагIа увттае йиш хулийташ йола рекомендацеш тел.

— Укх тIеххьарча шерашка торгови бувзамаш дегIадахкар бахьан долаш кооперативни тикайи торгови центрийи прилавкаш тIа дукха товараш хул кхыча союзни республикашкареи вежарашха долча социалистически мехкашкареи дена. Литпотребсоюза гIулакхий цу оагIон хьакъехьа дувцалургдацар-теш Хьога?

— Торгови бувзамаша, ховш ма-дарра, дуккхача даькъе новкъостал ду товарий ассортимент шеръяра, вешта аьлча бахача наха эшараш дукхагIа кхоачашдара. ХIаьта из ма дий бухсоццача кхаьчача тха керттера декхар. Цудухьа оахош кхыча союзни республикашкарчеи социалистически содружества мехкашкарчеи коллегашца леладу корта бола гIулакхаш халданза шерде гIерт тхо. Уж пайдана долга ховргда паччахьалкхенашта юкъерча бувзамашка гIолла польски кооператорашца оаха лелаеча контакташка хьежача.

Соахка май бетта 3 миллион совгIча сома маьха товараш дIа-юха дохкара эггара хьалхара соглашени ярца дIадоладелар Литовски ССР-ен ПНР-ен кооперацe болхлошта юкъера корта бола гIулакхаш. Укх шера тханцига баьхкабар Белостокски воеводства валостни кооперативай правлене председатель Богуслав Гбиорчик промышленни продовольственни товарий бюро директор Ян Боркулак, СССР-ерча Польша торгови советника бюро болхло Генрих Городничи, доазонна йистерча торговле «Полькоопа» начальник Юзеф Гулевич.

Польски коллегашца къамаьлаш деча хана оаха вIаши дийцар тхоай толамех, литовски кооператорашта хьалхашка латтача проблемаех. Корта болча къамаьла тхо шига вIашагIкхетарах керда соглашени йир 7,5 миллион сома маьха товараш дIа-юха дохка.

Социалистически мехкий кооператорашцара тхоай бувзамаш дIахо а дика дегIаухаргхиларах дог тийша ва со.

(АПН).

Каникулашка салаIа чухийца бале а салоIача бац Японски студенташ. Дешарах тела дезача ахчан боарам мел лакхлуш латт аьлча, цар массане а шоай дешар дIаходадаьа торо хургйоацаш лакхлуш латт.

Укх шера наьха доалахьа йолча дешара заведенешка, хIаьта уж мехка ерригех 70 процент я, 45 процент лакхбеннаб дешарах тела беза мах.

Японски студенчествос къоасам лоаттабу дешара маьхаш тIадетталара духьала, дешара еш йола ассигнованеш алсамъяхара тIехьа.

СУРТА ТIА: «Наьха доалахьа йолча дешара заведенешта паччахьалкхен субсидеш алсамъяха» аьнна шоаш дIалехара кIала кулгаш яздайташ ба Токийски электротехнически колледжа студенташ.

ТАСС фотохроника.

НАЬХА УНАХЦIЕНО ЛОРАЕШ

Грозперча № 1 йолча больнице вахачоа гругъя ха яха йоккха, саг даим унахой йоахко еш, хьанна фу эш хьожаш лелаш. Цхьаккха а цунах тийша вола унахо вусаргвац Раиса Самойловнас йоакхо ца еш, цунна фу эш из ца хьожаш. Лор яха цIи сий долаш я адамашта юкъе, цо юхаметтаоттаю наьха унахцIено.

ХIаьта Раиса Самойловна Кан-Калик къаьстта унахочох кулг дика кхеташ, цунгара наха дарба доалаш, цунах теша дог доагIаш я. Раиса Самойловнас цу цхьан больнице болх бу 25 шу да, хьалхагIа кхычахьа а баьб цо болх.

Халонаш а хиина ма-хургйий хьа вахаре аьлча.

— МассагIа хиннад, уж, — йоах цо. — Хийла са бе йоаллаше а къонача хозача кхалсага вахар дIалодаш латташ моттигаш нийсъеннай. Цхьабакъда, из юхедерзаде вIаштIехьдаларца, низ а говзал а дIакхачарца хаххе са паргIата доал. Дукха ха йоацаш леш лаьтта саг, хьо юха тIа яхача бIаргаш хьалекхаш, са доахаш хул, хIаьта шийна мамогга хьона баркал ала гIерташ а хул. Из тайпа хIама нийсделча, геттара йицлу сона сай къаьнал, юха а ткъо шу даьлча санна из чубосс дегIа, деррига вахар кхо ца деш наьха унахцIено лораяра дIадала, тIа-тIа а чIоагIагIа болх бе дог доагIа. Сай карагIа хIара унахо вийрза ара мел воалл, къонлу со, когаша сп дIаккхухьача хана болх ца бита уйла дег чу йосс.

ХIаьта унахой йоакхо яь Iаш къахьегама ветеран. Цо йоакхо ю ший коллегай, къаьстта къоначар. Цу отделенера лораш цуница дагабувлаш хул. Цо дог тешаду къонача практикантий уж когаш тIа чIоагIа ураоттагхиларах. Шоай бала, балха хало цар цунга кодаю. Цун коллегаша йоах: «МоллагIа цхьа хIама нийсделла тхо тIера довла дезаш хилча, кхыча лорага оаха ткоашта меттел болх бар, дежурни хилар, дехаш шийна хезача, тIа а яьй: «ПаргIага хила хьо, со хургья хьона меттел дежурни», — оал Раиса Самойловнас.

ХIаьта болх баь ца Iеш, ший дезал а дика кхетабаьб цо.

Х. ГАГИЕВА.

ХЬАЛХАРА ГУРГАЛ

Ерригача мехка школашка санна Назрановски района 32 школе дешаш хургволча 2 эзар гарггача дешархочоа а бийкар 1 сентябре деша чубехаш бола хьахара гургал.

Бераша дика дешара, кIоаргга знанеш эцара дика кийчо яьй района педколлективо. Ерригача школашка Iалашъяьй гойтара пособеш, эшаш дола литература а оборудовани а ийцай, хоза кийчъяьй классаш.

Вай мехка дуккхача вузашкара керда 60 хьехархо венав районе, математика, географи, истори, иштта кхыдола предметаш хьехаргдолаш.

Р. ЕВЛОЕВА.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

№ 28 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНИ УЧИЛИЩЕ 1975—1976 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ДIАЧУЭЦ ДЕШАРХОЙ

Училище квалифицированни болхлой кийчбу укх специальностех:

1. **Мехкдаьттан химически промышленноста предприятей оборудованешта вола слесарь-монтажник.**
Дешара ха: 8 класс яьккхачун — 2 шера, 10 класс яьккхачун — 1 шера.
Стипенди — 36 сом.
2. **КИП-ен автоматикен слесараш.**
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.
Стипенди — 36 сом.
3. **Технологически оборудовани тоаяра вола слесарь.**
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.
Стипенди — 36 сом.
4. **Химически производства аппаратчикаш.**
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.
Стипенди — 36 сом.
5. **Компрессорнии насосни установкай машинист.**
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.
Стипенди — 36 сом.

Токарь.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 23 сом. 50 кеп.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, спортивни секцеш, духовойи эстрадани оркестраш. Дешархошта транспортаца лелаш льготаш лу. Производственни практика йолча хана стипендин кхы тIа 33 процент алапи лу.

Училище дIачуийцарий балха стаж юкъе юкъ ца йолийташ дIалоархI. ТIехлика дешаш барашта 25 процент дукхагIа стипенди лу. Училище тIехдика чакхъяьккхараш конкурс йоацаш вузашка, техникумашка дIаэц. Училище хьайийлай болх беча кагирхой № 9 йолча школа филиал, цига дIахо 9, 10, 11 классашка деша йиш я.

Училище деша боагIараша шоашца хила деза яр документаш:

1. **Заявлени.**
2. **Дешарах дола документ.**
3. **Вахача моттигера справка.**
4. **Характеристика.**
5. **6х4 боарам бола диъ фотокарточка.**
6. **Паспорт е ваь ха тIа йола тешал.**

Училища адрес: гор. Грозный-48, химкомбинат, ГПТУ-28. Училище ва йиш я №№ 1, 1а, 23 йолча автобусашца «Полиэтиленови цех» яхача автобусаш соцача кхаччалца, №№ 2, 8 йолча трамвайшца «Водолечебница» яхача трамвайш соцача кхаччалца.

ХIама хатта безам болчо телефон тоха йиш я укх номерегIа: коммутатор 94, 3-98, 5-43, 6-09.

ГПТУ-28 ДИРЕКЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Самукъане старташ». 10.15 — «ДоттагIий юхь - сибат». Передача дIахьу йоазонхочо Алексина. 11.00 — Босбола телевидени. «Москва» яха кинообозрени. 11.30 — «Прелюдии» яха телвизионни музыкальни фильм. 14.00 — Документальни фильмай программа. 14.30 — «Вильнядн» яхача совхоза хьайбаш машинаца деттача мастерах. Социалистически Къахьегама Турпалах. Эстонски ССР Лакеххьарча Совета депутатах Пейпсах йола телвизионни очерк. 15.30 — «Социалистически реализма хьакъехьа». 16.00 — «Шахматни школа». Разрядникий класс. Передача дIахьу дунен халкъашта юкъерча гроссмейстера Авербаха. 16.30 — Украински халкъа илл ей концерт. Одессера передача. 17.00— «Саги закони». 17.30 — «ТIоарска бургац» яхача клуба приз яккха. 18.00 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий., гIалгIай меттала) 18.20 — Юртабоахама обозрени. Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства воккхагIа волча агронома Акаева выступлени (нохчий меттала). 18.30 — Босбола телевидени. «Вьетнамски меридианаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.10—Шостакович. «ЯлхагIа симфони». Далокх Ленинградски филармоне симфонически оркестро. 19.40 — Босбола телевидени. «Авария» яхача телвизионни художественни фильма премьера. 1-гIа серия. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Къонал эфире я. «Фу? Мичахьа? Маца? Викторина. 22.10 — Босбола телевидени. Дошо гIоз» яхача художественни гимнастиках йола дунен халкъашта юкъера турнир. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телвидени. «ХIара сурта тIа малх ба». 18.30 — Социалистически доалахье лораяр хIара гражданина декхар да. Чурча гIулакхий Ахчой-Мартановски райотдела начальника заместителa Абдулкадырова выступлени (нохчий меттала) 18.40 — КПСС XXV-ча съезда хьакъ долчча тайпара накъа гIоргда. «Нефтехимзапчасть» яхача завода коллектив (гIалгIай меттала). 19.10 — Идеологически балха практикацара. Производственно - товарни конторa парткома секретара Кацевмана выступлени. 19.20 — Юртабоахама знаней экран. «Гранулировании баьца хьор лорадар» яха документальни фильм. 19.30 — Мастер, кагирхой кхетамца кхеба. Фрезеровщик Илларионов.

5 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30—ТIоарска бургац» яхача клуба приз яккха. 10.00 Босбола телевидени. «Авария» яха телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери. 11.20 — «Ашарий хьакъехьа музыканташ» Шопена хьакъехьа Филер. 13.55 — Босбола телевидени. «Ясаленашкара сомий беш» яха телевизионни документальни фильм. 14.10 — «Советски законий ларлаш». 14.40 — «Эрсий мотт». 15.25 — «Москвай москвичаш». 15.55—«Къонал эфире я». «Ростсельмаш» яхача заводa токарца ВЛКСМ Ростовски обкома бюро членаца Губенкоца вIашагIкхетар. 16.25 — «Денал долa нах» яха художественни фильм. Из фильм экрана тIа даьнна 25 шу дизарга. 18.00 — Кердараш. 18.15— Босбола телевидени. Мультфильм. 18.35 — «Львовски опыт». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва Украина Компарте Львовски обкома хьалхара секретарь Добрик. 19.05 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.25 — «Вай советски нах да». Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза коллектив. 19.50 — Босбола телевидени. «Авария» яхача телевизионни художественни фильма премьера 2-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Халхараш ду Майя Плисецкаяс». 22.45 — «Оперетта сайре». Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — 120 эзар тони хьажкIаш чуяра тIехьа. Назрановски района «Октябра 40 шу» яха совхоз (гIалгIай меттала). 8.10 — Хоамаш, реклама. 18.15 — «Форди малхи». Грозненски мехкдаьттан институтa салоIача зонера фоторепортаж. 18.25 — КПСС 25-ча съезда хьакъ долчча тайпара накъагIоргда. «Нефтегазпромавтоматика» опытни завод. 19.05 — «КIиран панорама».

РАДИО

4 сентябрь
РАДИО

6.30 — «Юртара вахар». Доаккъараш дIахо кийчдеш латт (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25—Советски эскара бIухой письмайх дола концерт (гIалгIай меттала). 9.00 — «Шовна кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.20 — «Хьона дагадоагIий новкъост...» яхача циклацара «Вахара низ» яха Соколова очерк (эрсий меттала). 6.35 — Ашараш. 9.45—«Коллектив яхье яьлча» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Ашараш. 16.30 — «Интернациональни дезал» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.45 — Партийни организацешкара отчеташи хоржамаши (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий., нохчий, гIалгIай меттала).

5 сентябрь

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халхара ашараш (нохчий меттала). 8.50 — «Iилма - технически информацеш-75» (эрсий меттала). 9.00 — «ИлсагIа пятилетка чакхйоаллаш» яха корреспонденци (нохчий меттала). 9.15 — «Даламбикаваскет» яха Аушева дувцар (гIалгIай меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — «Деган пхаьнаштеи дарба дара хIанзара толамаш» яха лора-кардиолога Сайханова беседа (эрсий меттала). 16.00 — «Кагирхой вай доккхал да» яхача циклацара передача. Нохч - ГIалгIай АССР культура заслуженни болхлочун Саламова выступлени (нохчий меттала). 16.15 — «Атевст» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.35 — Лирически ашараш (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 21—26, Грозне 23—25 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоана кIезиг - дукха морхаш а йолаш, къулба - малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсанна 11—16, дийнахьа 28—33 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкто кхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры— 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувла шинарея, ереи, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ № 5849.